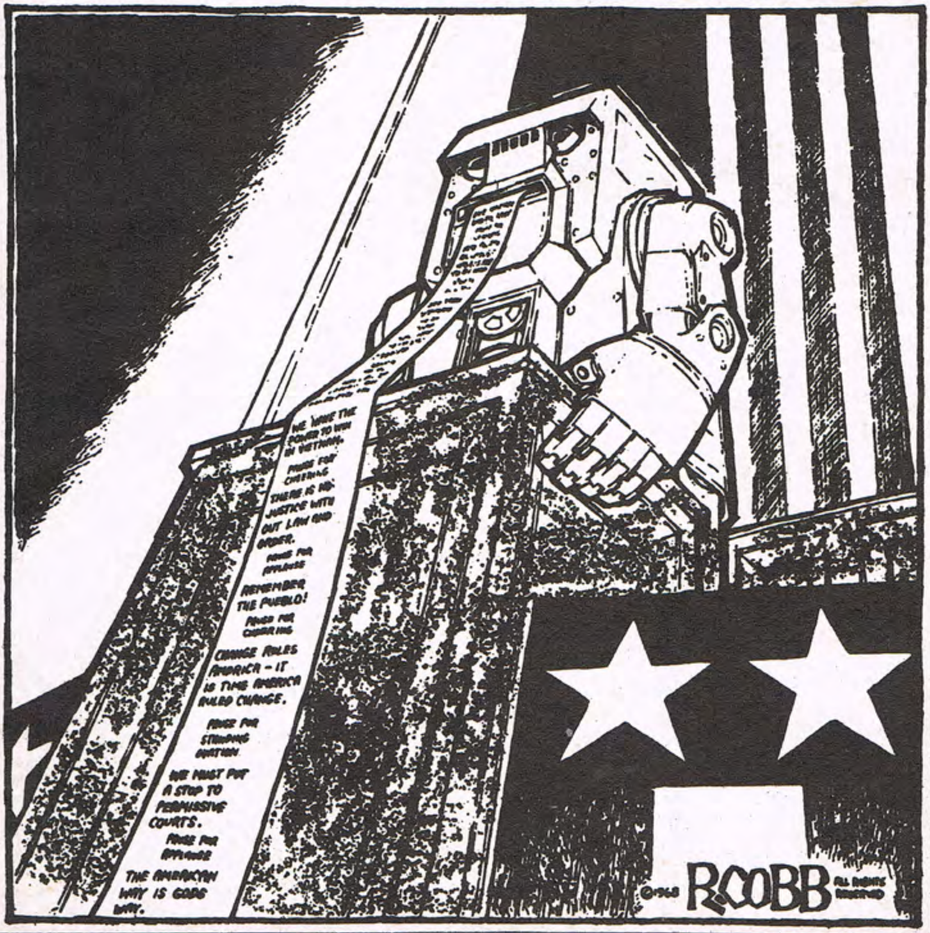
DE AS

tijdschrift voor politiek en kultuur

6

REGISTRATIE

DE AS
tijdschrift voor politiek en kultuur

Nr.6 - november/december 1973
De As (anarcho-socialisties tijdschrift) verschijnt 6 keer per jaar en is een gezamenlijke uitgave van de uitgeverijen Pamflet en Ram.
Abonnement: ƒ 12,50 of meer.
Prijs van dit nummer: ƒ 2;
per post ƒ 2,60.
Abonnementen worden verlengd, tenzij tijdig tegenbericht is ontvangen.
Bestellingen uitsluitend door storting van het verschuldigde bedrag op giro 255 38 50 t.n.v. Pamflet, Driebergen.
Redaksie-adres: Bickerstraat 2c, Rotterdam-4.
Administratie-adres: postbus 17, Driebergen.
Redaksie-kollektief: Boudewijn Chorus, Anton Constandse, Thom Holterman, Rudolf de Jong, Wim de Lobel, Arthur Mendes-Georges, Simon Radius, Hans Ramaer.
Verder werkten aan dit nummer mee: Joke Holdtgrefe, Robert Gerretsen, Leonie Kwakkelstein
Vormgeving: Hans Ramaer.

redaksioneel

In dit nummer vragen we aandacht voor de toenemende inbreuk op de privacy van de individuele burger door burokratiese staatsapparaten.
Dat de neo-kapitalistiese samenleving gebaseerd is op de uitbuiting en onderdrukking van velen door weinigen, komt o.a. tot uitdrukking in de groeiende noodzaak van het systeem om zoveel mogelijk informatie te verzamelen over de leden van die samenleving.
Om de macht te kunnen handhaven is het nodig om zowel in 'normale' als in krisissituaties veel informatie over mogelijke tegenstanders van het bestaande systeem bij de hand te hebben. De staat probeert dan ook langs allerlei meer of minder slinkse wegen gegevens van de burgers te verkrijgen en deze dusdanig op te slaan in computers dat ze eenvoudig te kombineren zijn.
Dit systeem is gebaseerd op onvrijheid en wij kunnen dan ook van een uitgebreide registratie van persoonsgegevens in handen van enkele topburokraten alleen maar ellende verwachten.
Wat de leidende politieke en ekonomiese burokraten voor ons bedenken kan uitsluitend ten goede komen

aan henzelf en nooit aan het volk.
In deze aflevering geven we verschillende voorbeelden van onverantwoorde inmenging in onze persoonlijke vrijheid. Als we op dat gebied niet uiterst alert zijn en ons niet met kracht verzetten tegen allerlei vormen van registratie, dan is tegen 1984 inderdaad sprake van een onvoorstelbare kontrole en beheersing van de individuele mens door een burokraties apparaat in dienst van (staats) kapitalistiese belangen.

Met de uitgave van dit zesde nummer heeft De As de eerste jaargang volgemaakt.
Onze indruk na dat jaar is er één van een gematigd soort optimisme. Dat slaat op de financiële kant, want voor wat betreft de inhoud hebben wij merendeels positieve tot zeer positieve reakties gekregen, evenals over de uitvoering van De As.

In diverse kranten en tijdschriften (onder meer in De Volkskrant, NRC-Handelsblad, Vrij Nederland, HP , Radikaal, De Journalist en in studenten- en vormingswerktijdschriften) werd aandacht besteed aan de As, terwijl de NOS-radio op 5 september jl een vraaggesprek van een klein kwartier met onze redakteuren Boudewijn Chorus en Hans Ramaer uitzond.

Financieel valt er echter nog flink wat te verbeteren. Wij vragen nogmaals dringend aan onze kopers van losse nummers zich te abonneren.
Het geeft ons niet alleen wat meer armslag, maar is ook voor de lezer voordeliger.
Gezien de voortgaande kostenstijgingen (vooral papier) moeten wij m.i.v. de tweede jaargang de prijzen verhogen. Een abonnement gaat ƒ 12,50 kosten en de prijs van een los nummer wordt verhoogd tot ƒ 2,25. Wij vertrouwen er op dat ieder zich realiseert dat dit minimumbedragen zijn. Wie méér kan missen, vragen we ook méér te betalen.
Alle binnengekomen donaties worden verantwoord (steunfonds).
Proefadressen blijven welkom.
Tenslotte wijzen we erop dat de eerste twee afleveringen (resp. 'syndikalisme' en 'marxisme-kritiek') geheel zijn uitverkocht. Beperkt verkrijgbaar zijn nog de nummers 3, 4 en 5 (resp. 'anarchisme vandaag', 'vrouwenbevrijding' en 'zelfbeheer').

DE FALL OUT

VAN ONZE INFORMATIE TECHNOLOGIE

DE ENIGE BESCHERMING TEGEN HET UITLEKKEN VAN GEGEVENS OVER DE BEVOLKING DIE GEHEIM MOETEN BLIJVEN, IS DIE GEGEVENS NIET TE HEBBEN

Het kenmerk van misbruik op het gebied van informatieverzameling van persoonsgegevens is dat dit volledig in het verborgene gebeurt.
Wat weten wij eigenlijk over de huidige stand van zaken op het punt van persoonsregistratie?
Alleen zij die op deze gebieden allert zijn en bovendien verschillende dag- en weekbladen lezen, kunnen een indruk hebben van de hedendaagse registratie-aktiviteiten. De anderen mogen gissen en dit onderwerp bijzetten in de afdeling dagelijke versterkers van de angstpsychose. Zij nemen bijvoorbeeld eens in de maand kennis van een berichtje in hun ochtendblad, zoals dit: (Trouw 19.9.73)
"Binnenkort zal een proef beginnen met het in komputers opslaan van gegevens van een aantal gemeenten met

totaal ongeveer 200.000 inwoners. Deze proef is het gevolg van een onderzoek naar de mogelijkheden van een centrale persoons-administratie. De proef zal zeker tot eind 1974 duren. Biezondere aandacht zal worden besteed aan het beveiligingsaspekt, zodat de 'privacy' van de burgers niet in gevaar kan komen. Gebruik zal worden gemaakt van een netwerk van mini-komputers. Een ontwerp van wet op de centrale persoons-administratie kon nog niet worden ingediend, daar een aantal adviezen van verschillende instanties nog niet binnen is. Verwacht wordt dat de Kommissie Koopmans, die zich bezighoudt met de bescherming van de privacy van de burger binnenkort zijn advies zal indienen, waarna het wetsontwerp in de eerste helft van 1974 de Tweede Kamer zal bereiken."

Natuurlijk roept het bericht, verscholen tussen beursberichten en familievetes, meer vragen op dan dat het duidelijkheid verstrekt. Maar één zaak wordt wel duidelijk, al gaat de redaksie van het ochtendblad natuurlijk juist aan die zaak voorbij. Dat is, dat HOEWEL het betreffende wetsontwerp nog niet is ingediend (we zullen straks zien dat het er al wél is, zodat de nog in te winnen adviezen -zoals dat gaat- alleen voor Jan Lul zijn) TOCH maar alvast uitgebreide proeven in de privacysfeer worden voltrokken ZONDER dat de 'burgers' om wie de proef gaat a) weten dat het om hen gaat, dus dat zij juist in de gemeenten wonen waar de proef wordt gedaan en b) weten welke gegevens hoe, waartoe en waar worden opgeslagen en wie er over kan beschikken.

Zulke dingen kúnnen allemaal in Nederland, we schrijven er in de krant stukjes over alsof het om de gewoonste zaken ter wereld gaat. Het feit dat we eraan gewend raken houdt natuurlijk een enorm gevaar in zich.

DIENSTGEHEIM

Zoals dienstgeheimen er op het departement van Binnenlandse Zaken in slagen om uit te lekken, zo zullen ook in komputers van door het Departement te beheren registratiecentra opgeslagen dienstgeheimen er in slagen bij de verkeerde personen of instellingen te belanden, -verkeerd dan niet alleen in de zin van: nietbedoeld. Een voorbeeld van zo'n uitgelekt departementaal dienstgeheim betreft juist een inmiddels kant en klaar wetsontwerp op een op te richten Centrale Persoons Administratie (CPA). Passering op dit punt van de ingestelde Staatskommissie is het zoveelste bewijs van het fenomeen 'kommissie-ter-bestudering-van' etc., waarmee hele parlementen, vakbondsde-

legaties, kongressen van politieke partijen e.d. het riet in worden gestuurd, -een fenomeen, dat in haar werking voortdurend uitermate doeltreffend blijkt.
De CPA -het lievelingsprojekt van de tegen alle bezuinigingen in groeiende afdeling Overheidsorganisatie en -automatisering van Binnenlandse Zaken- draait uiteraard vooral om het persoonsnummer, de cijfermatige 'tweede naam' die iedere Nederlander krijgt en die gehanteerd gaat worden in alle (semi)overheidsadministraties en zelfs daarbuiten. De CPA moet het persoonsnummer dat miljoenen Nederlanders buiten hun weten reeds hebben algemeen geldend gaan maken. De departementale vakidioten hebben eerst geprobeerd, via twee konsepten voor een 'raamwet' -een wet die blanko volmachten verleent- de CPA in te voeren. Dit met het argument dat de -nu dus wettelijke basis missende- voorbereiding van de landelijke databank al dermate ver gevorderd is, dat ze niet meer tegen is te houden (nog zo'n doortrapt parlementaristies rietkluitfenomeen, dat we ook bij stadssanering zo veelvuldig tegenkomen). Maar na de wet op de Volkstelling zou de aanneming van dergelijke raamwetten al te doorzichtig zijn.

WETSONTWERP CPA

In de CPA zullen alle basisgegevens uit de bevolkingsboekhouding, 23 in getal, worden opgeslagen. De godsdienst ontbreekt, maar die blijft gewoon in de gemeentelijke bevolkingsregisters zitten.Tegen betaling en via schriftelijk verzoek heeft iedereen recht ingelicht te worden over de gegevens die over hem zijn opgenomen en kan hij korreksie c.q. vernietiging vorderen wanneer ze niet kloppen (met beroep op de gewone rechter). Er wordt een Raad van Toezicht op de CPA ingesteld, -en zie: de leden worden alle door de Kroon benoemd! Verder is de minister van Binnenlandse Zaken een bestuurder van de CPA.De CPA mag zijn gegevens leveren aan alle overheden en hun diensten, variërend van het Rijk tot het openbaar lichaam 'Zuidelijke Ijselmeerpolders', om maar iets te noemen.Verder worden negen instanties met name aangewezen: de Sociale Verzekeringsbank, Raden van Arbeid, Bedrijfsverenigingen, Algemeen Mijnwerkersfonds, Buitengewone Pensioensraad, Spoorwegpensioenfonds, Stichting Indiese Pensioenen en de Raden voor de Kinderbescherming.

Alle ambtenaren van deze instellingen zijn uiteraard zo betrouwbaar als Sinterklaas en de Raad van Toezicht zal natuurlijk steeds tijdig kunnen voorkomen dat gegevens over personen naar andere dan deze diensten gaan. Overbodig te wijzen op het feit dat Leger en Politie behoren tot Rijksinstanties. En ook overi-

gens gaan we uit van het vaste gegeven dat de staat in goede handen is.

DATABANKEN.

Met deze gegevens weten we al weer genoeg over aard en intentie van dit gereedliggende wetsontwerp. Het zegt helemaal niets over de wijze waarop de opgeslagen gegevens dienen te worden beveiligd, het zegt niets over al of niet toelaatbaarheid en/ of kontrole van andere registratiecentra. Juist deze zaken moesten door de Kommissie Koopmans worden bekeken.
Het ontwerp verhindert niet dat verschillende databanken buiten de CPA om met behulp van het persoonsnummer hun bestanden koppelen. Via koppeling van persoonsgegevens die de burger verplicht is af te geven en gegevens die in andere registratiesystemen liggen opgeslagen, is het mogelijk nieuwe persoonsgegevens te rekonstrueren, waarvan de burger nooit verplicht is ze te geven. Naast de CPA blijven er immers tenminste twee soorten andere databanken bestaan: de 31 openbare registers van allerlei semi-overheidsdiensten en de registers van het bedrijfsleven. Onder de openbare overheidsregisters vallen bijvoorbeeld het voogdijregister, waar alles over voogdijontheffing, ontzetting en schorsing in de uitoefening van de ouderlijke macht, ondertoezichtstelling, adoptie e.d. kosteloos ter inzage ligt. Er is voorts het kuratele register, het huwelijksgoederen register, het hypotekaire register, het handelsregister, met een ontzaglijke hoeveelheid informatie over ondernemingen en de personen die er werken, verder het kiezers register, het testamentenregister, het verblijfsregister, het kentekenregister, het register voor houders van rijbewijzen, het faillisementenregister en ga maar weer door. Uit al deze registers zijn voor vrijwel iedereen tegen betaling komplete uittreksels verkrijgbaar. Kombineer deze gegevens -die officieel zijn- eens met de officiële CPA-gegevens en de lijst wordt interessant.
Naast deze 31 openbare registers zijn er nog de niet-openbare overheidsregisters, zoals de dienstplichtadministratie. In totaal komen we aan 107 databanken, volgens een alleen ter vertrouwelijke kennisneming aan Kamerleden verstrekte lijst van 'Automatiseringsprojekten bij de overheid waarbij persoonlijke gegevens zijn betrokken'. Ook de registers van politie (die bijvoorbeeld de schoenmaat bevat van alle te Amsterdam bij de politie geregistreerden), rijksrecherche en politieke inlichtingendienst behoren daartoe.
Maar dan zijn er nog de niet minder talrijke databanken uit de sfeer van het bedrijfsleven. Een bekend voorbeeld van zo'n databank is het Buro Krediet Registratie in Tiel. De gegevens van 99% van de Nederlandse bevolking

op het punt van financiële situatie zitten in de BKA-komputer, die ter beschikking staat van alle banken, van beleggingsmaatschappijen e.d. Maar er is ook een Centrale Databank van de verzekeringsmaatschappijen, waar in verband met levensverzekeringen het hele mediese verleden van vele Nederlanders ligt opgeslagen.

Maar ongetwijfeld zijn we van de regsitratie-systemen die het meest delikaat zijn niet op de hoogte. En gezien de aard van hetgeen wél bekend is over de stand van zaken in de huidige informatie-technologie, kunnen we alleen het ergste vrezen.

VERZET.

Er is na de Volkstellingsperikelen maar weinig overgebleven van het verzet tegen aantasting van de persoonlijke leefsfeer. Eind dit jaar zou volgens de planning de Kommissie Koopmans met haar adviezen komen en begin 1974 zou dan de kamerbehandeling van de wetsontwerpen kunnen beginnen. De tijd dringt.

Het verzet ligt nu nog in handen van vooral radikaal-liberalen als de op dit punt al jaren onvermoeibare Mr. Frank Kuitenbrouwer die de NRC voorziet van menig interessant stukje registratie-research. Maar hoe nuttig zulke deskundologen ook voor ons kunnen zijn, het zal duidelijk zijn dat het werkelijke verzet nu krachtig ter hand moet worden genomen. Laten we ons niet opfokken door taxaties in de trant van 'het is te laat, we kunnen het niet meer terugdraaien'. Want de akseptatie door een per definitie onkapabel parlement van een zoveelste wet ter legalisering van een reeds lang vigerend onderdrukkingsmechanisme betekent niet, dat dit mechanisme niet meer in het hart te treffen is. De radikaal-liberalen zeggen nu, en de sociaal-demokraten zeggen straks dat de hele privacy-zaak omgeven zal moeten worden door veiligheidswaarborgen. Wij anarchisten moeten ons nooit laten lijmen door dit soort nietszeggende garanties van nietszeggende staatsinstellingen. De enige bescherming tegen het uitlekken van persoonsgegevens is nog steeds die gegevens niet te hebben. Anarchisten zullen om te beginnen dit punt van toepassing moeten maken op hun eigen registratie. Maar wij moeten het daar niet bij laten, want het zou naief zijn te veronderstellen dat wij ons in deze samenleving zouden kunnen onttrekken aan de basis van haar onderdrukkend karakter: registratie. Tenzij wij de keuze maken, volledig in de illegaliteit te gaan. Omdat die keuze voor de meesten van ons onverstandig zou zijn -vanwege de slechte organisatie van de huidige illegaliteit- is het zaak om naast de opbouw van zulke organisatie de propaganda te voeren voor effektieve uitschakeling van alle persoonsregisters. De werkelijke fall-out van onze informatie-technologie heeft zich aangekondigd. Ons lange termijn wapen blijft: bewustmaking, politisering. Onze korte termijn wapen is: staking, boykot, sabotage!

Boudewijn Chorus.

REGISTRATIE is macht is onvrijheid

MET EEN VARIANT OP EEN OUDE ZEGSWIJZE KUNNEN WE OVER REGISTRATIE ZEGGEN: REGISTRATIE IS MACHT. REGISTRATIE BETEKENT HET VASTLEGGEN VAN ALLERHANDE GEGEVENS OVER PERSONEN EN ZAKEN OP EEN ZODANIGE MANIER DAT ZE TOEGANKELIJK BLIJVEN VOOR MENSEN DIE DAARVOOR BELANGSTELLING HEBBEN. HET HEBBEN VAN GEGEVENS OVER ANDEREN VERSCHAFT AAN DIEGENEN DIE TOCH AL MACHT OVER DIE ANDEREN UITOEFENEN EN DUIDELIJKE VERGROTING VAN DE MACHTSSFEER. WANNEER WE ONS REALISEREN DAT IN DE ONDERNEMERSSTAAT NEDERLAND HET HANDELEN VAN DE OVERHEID VEELAL TEN DIENSTE STAAT VAN DE ONDERNEMERS, DE GROTE INDUSTRIE, DAN MOETEN WE EROP VOORBEREID ZIJN DAT MEER GEGEVENS OVER DE KONSUMENT (DAT ZIJN WIJ ALLEN) ZAL BETEKENEN EEN GROTERE HOUDGREEP OP HET GEDRAGSPATROON VAN DIE KONSUMENT, EEN KLEINERE PERSOONLIJKE VRIJHEID VOOR ONS ALLEMAAL. DIT ZIJN DE HARDE FEITEN.

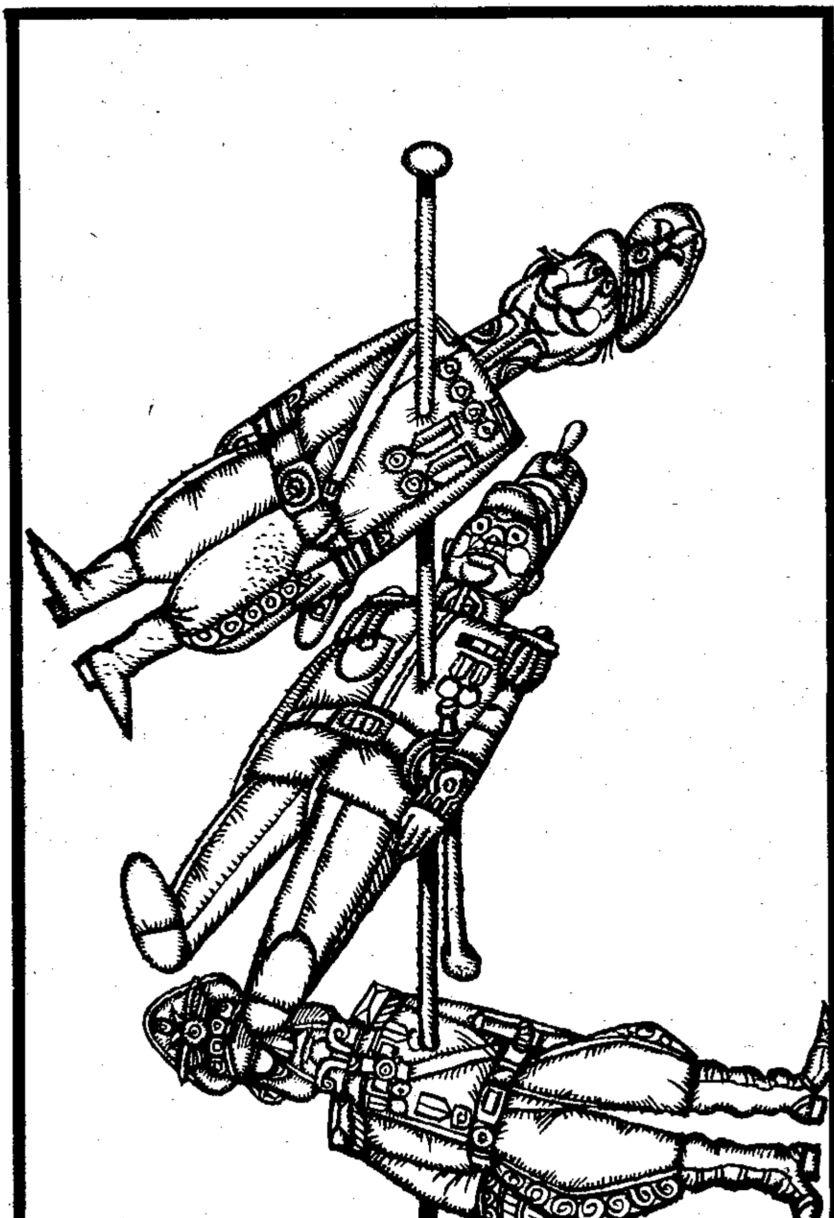
SINDS NEDERLAND IN DE JAREN ZESTIG HET COMPUTERTIJDPERK IS BINNENGEGAAN, IS DE REGISTRATIE HAND OVER HAND TOEGENOMEN.
DE COMPUTER ,DAT ENORME MECHANIESE BREIN, MAAKT HET MOGELIJK GROTE HOEVEELHEDEN INFORMATIE OP DE BAND OP TE SLAAN.
HET HANGT UITERAARD VAN HET SOORT COMPUTER AF, OP WELKE WIJZE DIE INFORMATIE WEER NAARBUITEN KOMT. MINDER INGEWIKKELDE COMPUTERS VEREISEN NOG DAT MEN DE GEHELE BAND AFLUISTERT (? AFDRAAIT IN IEDER GEVAL) VOORDAT MEN OP DE PLAATS KOMT WAAR DE GEWENSTE INFORMATIE ZICH BEVINDT.

De bediening van de modernste computers maakt het echter mogelijk dat de gevraagde informatie door een eenvoudige handeling - druk op een knop of iets dergelijks - onmiddelijk beschikbaar komt. Dergelijke machines zijn ook onderling te koppelen, waardoor het mogelijk is, verschillende hoeveelheden informatie over hetzelfde onderwerp (of over dezelfde persoon!!), die verspreid opgeslagen staan in verschillende databanken, bijelkaar langs dezelfde uitweg op te vragen

WAT ER AL GEBEURD IS

Dit opslaan van persoonsinformatie is in ons land al geruime tijd aan de gang. Op nummer (uw gironummer, het nummer dat op uw betaalcheque staat) staan uw finantieele gegevens bij bank en giro opgeslagen; daarom moet u bij het schrijven naar de girodienst bv. altijd uw nummer opgeven! De gezamelijke informatie over de mensen die geld ontvangen en uitgeven, lenen aflossen of schuldig blijven staan voor geheel Nederland, voor zover het bankrekeningen betreft, in een Centrale Kredietregistratie opgeslagen. Hiermede wordt voorkomen dat geld wordt geleend aan mensen die misschien moeilijk met terugbetalen zullen zijn . (Het bestaan van zo'n Centrale Kredietregistratie is pas een paar jaar geleden openbaar geworden, maar hij was al lang in werking zonder dat de konsument het wist)
Persoonsgegevens staan nog op een andere manier geregistreerd, bv. bij de gemeente van inwoning. Steeds meer gemeenten gaan ertoe over om hun gegevens, inplaats van in nogal plaats en tijd vergende kaartsistemen, op te slaan in een gemeenschappelijke computer of databank. Al heel wat gemeenten, grotere en kleinere, zijn hiertoe overgegaan zonder dat de betrokken inwoners dat wisten. Te verwachten valt dat, als het overgrote deel van de Nederlandse gemeenten deze stap heeft gezet, elke inwoner individueel een persoonsnummer zal worden uitgereikt. Dat persoonsnummer bestaat nu al, maar het wordt alleen gebruikt in het inter-gemeentelijke verkeer tussen besturen en diensten. Alweer: de burger is grotendeels onkundig.
Het 'Basisplan voor de gemeentelijke automatisering'(+) merkt over persoonsregistratie op: 'In de eerste fase is de administratieve basis van het bevolkingssisteem de centraal voorgeschreven

persoonskaart die wordt gehandhaafd.(.....) Tenslotte is het denkbaar dat in een latere fase de bestanden, als deze in willekeurig toegankelijke geheugens zijn vastgelegd, ook voor incidentele en individuele informaties zullen worden gebruikt.'. En verder lezen we: 'Naast de administratie van de in- en uitgaande geldstromen beoogt het betalings- en incassosysteem:
a) basisinformatie te leveren ten behoeve van het bestuurssysteem(.....)'
(onderstreping van mij;de hierbedoelde geheugens zij degenen die onmiddellijk de informatie opspuiten, zie alinea 1 - a.m-g)
Ten behoeve van de gemeentelijke automatiseringen is Nederland op papier al verdeeld in negen regio's, welke elk hun regionale databank zullen krijgen (of al hebben). Die dan natuurlijk (vgl. alinea 1) met elkaar verbonden dienen te worden, zodat elke regionale databank de gegevens die onder een bepaald (persoons-) nummer liggen opgeslagen bij meerdere databanken, kan verschaffen.
Elke regio moet volgens plan ongeveer 1½ miljoen mensen omvatten; het kaartje met de bijbehorende lijst van regio's maken duidelijk hoe de indeling geschiedt. Onafhankelijk van de gemeenten, daarnaast, erlangs en eroverheen, opereert de rijksoverheid. Nederlands Staatscomputer is op 10 maart 1971 officieel in gebruik gesteld door de toemalige Staatssekretaris (later minister) van Veen. Officieel heet de staatscomputer: Centrale Persoons Administratie (dat is duidelijk, nietwaar??) en wat hij zal gaan bevatten (en deels al bevat) is duidelijk; persoonsgegevens van Nederlanders en van allen die openlijk in Nederland verblijven.
De wettelijke totstandkoming van die rijksdatabank, zoals de nederlandse regering die had gepland, werpt natuurlijk weer een merkwaardig licht op het denken van onze (over)heersers. Het parlement zou er nauwelijks aan te pas gekomen zijn; een uiterst beknopt 'raamwet'je zou door het parlement geloodst zijn en de regeling en uitvoering van alle verdere zaken zou gebeuren via 'Algemene Maatregel van Bestuur' een manier van regelen die geheel buiten de invloed van het parlement valt.
Tijdens de voorbereiding van al deze manoeuvres werd de volkstelling gehouden. De volkstelling

maakte een lawine van bezwaren los: sentimenten, politieke bezwaren, juridiese kritiek, wat niet al. Eén ding bleek duidelijk: de nederlandse burger maakt er bezwaar tegen om al te nauwkeurig en gedetailleerd te worden geregistreerd; van vertrouwen in de overheden (althans in het uitvoerende deel daarvan) bleek weinig, van wantrouwen dest te meer; bij de opzet van de C.P.A. was in geen enkel opzicht gedacht aan garanties voor de persoonlijke vrijheid en de privacy; staatsrechtelijk gezien had het er alle schijn van dat de overheid liever zo tersluiks mogelijk had willen handelen, en geen slapende honden had willen wakker maken. Zeer zeker een merkwaardige zaak, waarbij het feit dat de computer een nummercode verlangt om de gegevens te registreren en te herkennen ('wij willen geen nummer zijn!') maar van ondergeschikt belang is. Op één ding is in het bovenstaande nog niet gewezen. De computer registreert gegevens, slaat ze op en geeft ze weer af; aan de ingang zowel als aan de uitgang van het apparaat staan mensen gespecialiseerde vakkrachten. Zij alleen weten hoe de machinerie te bedienen, zij ook bepalen wat erin komt en overzien wat eruit komt. Bij iedere informatie-input die méér is dan het registreren van feitelijke geveens, zoals bv. geboortedatum en -plaats, komt de interpretatie van een mens te pas. Die interpretatie kleurt het gegeven, kleurt het beeld dat in de databank bewaard blijft. Dit - misschien ten onrechte - gekleurde beeld wordt opnieuw door eens mens uit de computer opgevraagd, en in de verwerking ervan legt ook deze zijn eigen interpretatie. Van dit alles is de persoon waarover het gaat het onwetende en machteloze slachtoffer: elke kontrole ontbreekt, alleen de insider weet wat er in de computer zit, de geregistreerde weet dit niet. En er is niemand aan gesteld van wie rekening en verantwoording kan worden geëist. Big brother knows better than you.

WAT ER GEBEUREN GAAT

Er zijn een aantal optimistiese en een aantal bange voorspellingen over wat de toekomst brengen zal. Komende van mensen die bij het probleem of bij delen daarvan betrokken zijn, zijn beide kanten het beschouwen waard; we zullen daarvan onze eigen konklusies trekken.

Overzien we eerst even, wat er ten tijde van de officieele ingebruikneming alvast in de Staatscomputer zat opgeslagen: de gegevens van ± 30.000 personen die de Amsterdamse politie als mogelijke verdachten beschouwd;
de kentekens van de in Nederland rondrijdende of stilstaande auto's;
de gegevens van de in Nederland verblijvende vreemdelingen;
de gegevens van het ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw;
persoonsnummers voor 13 miljoen Nederlanders (voorlopig nog zonder gegevens).
Ruim 20 gemeenten hadden die nummers al opgevraagd om ze intern te gebruiken.
Met wat er in zo'n databank zou moeten zitten aan persoonsgegevens, daar had een regeringscommissie, naar zijn voorzitter de Commissie Westerhout geheten, al een lijstje van gemaakt van 20 punten, waaronder tamelijk curieuze, zoals: (naast burgerlijke staat) :Gezinsverhouding; Verhouding tot de dienstplicht en een heel vage: Voor de verwerking benodigde gegevens. (Wat daar al niet onder kan vallen, wanneer je bijvoorbeeld in gestichten bent opgegroeid, dienst geweigerd hebt, vaak bent verhuisd en lid van de Rode Jeugd geworden!!)
Er zijn verschillende voordelen van de registratie genoemd. In de H.P., die zich een tijd lang nogal intensief op het databank-probleem heeft geworpen, zei mr. C. van Veen, toen staatssekretaris: 'Wat wij willen is orde scheppen, zekerheden inbouwen, een geregelde gang van zaken waarborgen.' Diezelfde H.P. schreef toen ook: 'Het rozige perspectief van een werkelijk fatsoenlijke, geordende samenleving komt dankzij de computer plotseling binnen ons bereik, zo lijkt het. Ga maar na: Is belastingfraude geen a-sociaal kwaad? Dienen pseudo-artsen niet onmiddellijk tegen de lamp te lopen?(...) Wanneer al die afzonderlijke, geautomatiseerde registraties bovendien nog aan elkaar worden gekoppeld, via een uniform persoonsnummer dat verwisselingen uitsluit, lijkt een aanlokkelijk eindstadium bereikt. Besluitvorming gebaseerd op spaarzame gegevens en vage indrukken maakt plaats voor de totale rechtvaardigheid; persoonlijke vooroordelen zijn voor altijd uitgeschakeld als de computer beslist aan de hand van een volledig up-to-date, de gehele persoon bestrijkend dossier. Bij

sollicitatie, woningtoewijzing, sociale uitkeringen, verzekeringen enz. staat een juiste keuze vast.
Dit zijn de fatsoenlijke argumenten van de goedgelovige burger. Tijdens de volkstellingsdebatten in den lande zijn ze ons voor en na voor de voeten gelegd, is ons ondank en argwaan verweten. We zijn nog steeds buitengewoon argwanend, en weinig geneigd tot medewerken. En we bevinden ons in goed gezelschap. Mr. Lau Mazirel, juriste te Amsterdam schreef in de Volkskrant:
'Weg met invalide opvreters, zeiden de nazi's en ze gingen aan het opruimen, ook in eigen land. Alle arbeidskrachten naar die plaatsen waar ze het meest van nut zijn voor de gemeenschap, kunnen de kolonels zeggen (Arbeitseinsatz zum Nützen des Volkes) Géén Auschwitz is ditmaal de bedoeling, maar een héél humane werkwijze(....)'.
De 'aksiegroep Julia' zei het wat scherper en, naar mijn mening ook wat duidelijker:
'Want het is zo efficiënt! Want het verdiept het inzicht in de struktuur van de bevolking en dat is weer belanrijk voor een 'slagvaardig' overheidsbeleid. Want het is zo belangrijk voor de wetenschap!
Kortom: deze ontwikkeling levert een enorme machtsvergroting op voor de dé trits: overheid, bedrijfsleven, wetenschap. (....)
Een allesomvattende en allesdoordringende bureaucratie zal leiden tot een nieuw soort diktatuur, De computer, op zich een neutraal apparaat wordt gebruikt voor een soort sluipende staatsgreep van ongekende omvang. (.....)'
Prof. Dr. G. Zoutendijk, hoogleraar te Leiden en ook politiek gezien beslist geen man die van linkse agitatie kan worden verdacht, zei in een referaat, getiteld 'Computer en Macht' onder meer:

'Het gevaar waartegen wij ons moeten wapenen, zie ik in de technokratie. Er bestaat een reële mogelijkheid dat de werkelijke macht komt in handen van mensen, wier enige doel het is hun tak van wetenschap of techniek verder te ontwikkelen, die zich niet bekommeren om de sociale en andere gevolgen van dat waar zij mee bezig zijn, en die in hun werk niet of onvoldoende zullen worden gekontroleerd.'. En voorts:
'Computers kunnen de positie van het ambtenarenapparaat ten opzichte van de regering en van de regering ten opzichte van het parlement versterken. Het gevaar dreigt dat de

71
70

werkelijke macht komt te liggen bij een groep die nimmer langs demokratische weg verkozen is. (.....) Ten gevolge van onwetendheid van de leiding en de uitvoerende organen in een bedrijf of overheidsinstelling krijgt een klein aantal specialisten een machtspositie die niet in de bedoeling gelegen heeft. Het bedrijf wordt afhankelijk van enkelen met alle gevaren van dien'. En ook nog: 'Computers maken het mogelijk en ekonomisch wenselijk om centraal, grote hoeveelheden informatie op te slaan (bv. centrale opslag van bevolkingsgegevens). Misbruik van deze informatie is mogelijk (.....)'.
In een rede, getiteld 'Computer en Demokratie' wijst Zoutendijk nog op het verschil in kontrolemogelijkheid tussen met de hand gevoerde administratie en die welke door de computer gevoerd wordt: 'In direkt toegankelijke computersistemen met gedecentraliseerde gegevensinvoer is deze ingebouwde kontrole niet langer aanwezig'.

WAT IS ONZE SLOTSOM ?

Het is niet moeilijk tot een duidelijke slotsom te komen, wanneer we een aantal belangrijke punten in het oog houden. Die punten zijn: welk apparaat wordt er gebruikt; wat wordt ermee gedaan; welke belangen worden gediend; welke rechten en vrijheden worden geschaad; aan wie is de uiteindelijke beslissing. Er zijn vele soorten van computers. De reeks gaat van een verbeterd soort rekenmachine tot het uiterst gekompliceerde apparaat, dat tot op grote hoogte tot selekteren en beslissen in staat wordt gesteld, en dat databank heet.
In tegenstelling tot diegenen die over de 'socialistiese maatschappij' praten als over een soort verbeterd kapitalisme, in hoge mate planmatig en centralisties geregeld, ben ik van mening dat de nieuwe maatschappij in hoge mate gedecentraliseerd zal moeten werken. Ik ben het eens met de studies die hebben aangetoond dat schakels van kleinere produktiekernen de voorwaarde zijn tot doelmatig produseren op een menswaardige manier en tevens de aangewezen mogelijkheid om de ontmenselijkende invloed can het centralisme te keren. In dit gedecentraliseerde federatieve net van samenlevingskernen zoals anarchisten en sindikalisten zich dit kunnen voorstellen, zal de computer een eigen, zeer bepaalde plaats kunnen

innemen. Hij zal kunnen dienen tot registratie van de diverse facetten van het produksie- en konsumpsieproces, teneinde mee te werken aan de verdeling van goederen rechten en plichten. Hij zal door groepen mensen worden gebruikt en de gebruikers zelf zullen de beslissing nemen. De mens is de maatstaf van de machine, en niet omgekeerd.
Geheel anders staat het met de databank in onze huidige, autoritaire maatschappij. Hier is een instrument geschapen dat door enkelingen beheerst wordt en de macht dient van kleine groepen uit de samenleving. De registratie van persoonsgegevens dient zeer beperkte mate het belang van die persoon zelf; daartegenover dient het in belangrijke mate het gemak van al diegenen die deze persoon willen kontroleren, manipuleren en regeren. Het afschrikwekkende voorbeeld dat Mr. Mazirel aanhaalde (zie boven) is niet alleen maar een nachtmerrie. Een paar jaar geleden merkte in een interview een direkteur van een grote olie- en benzinemaatschappij op, dat in de toekomst de arbeiders zouden moeten verhuizen naar die plaatsen waar de gelegenheid was om industrie te vestigen. Een 19e eeuws schrikbeeld (met z'n allen wonen onder de rook van de fabriek waar je werkt) met een technokraties jasje aan! En inderdaad: de terzake voldoende geprogrameerde databank geeft in korte tijd alle gegevens over aantallen werkeloze ongeschoolde of geschoolde arbeiders, niet alleen dat, maar ook hun gezinssamenstelling en -grootte, woonomstandigheden, gezondheid en leeftijd. Diegene die aan het volksverhuizen wil gaan heeft alle materiaal voorhanden!
Reeds zijn ook in Nederland plannen geopperd (Commissie Mulder) om mensen op grond van verdenking aan vrijheidsbeperkende maatregelen te onderwerpen. En de lijsten van mogelijke verdachten worden goed bijgehouden: zij vormen nu al een deel van de inhoud van de staatscomputer! Dat uitbreiding van de repressieve macht van de overheid tegen (staatsgevaarlijke, staatsvijandige, oppositionele) 'ongewenste' personen door de computer gediend wordt, ligt dus voor de hand.
Een computer kan veel, maar hij kan niet denken zoals de mens dat kan, nl. zelfstandig een gevolgtrekking opbouwen naar aanleiding van een aantal bekende feiten of gegevens Ook de ingewikkelde computer, de 'beslissende'

moet worden geprogrammeerd, dwz. er wordt het een (uiteraard beperkt) keuzeschema ingegeven, op basis waarvan hij reageert, besluit. Voor fijne nuances is hierin géen plaats, wel voor onjuiste interpretatie van feitelijkheden die op verschillende manieren interpretabel zijn: de computer maakt die keuze die hem ingeprent is. Voorbeeld: 'schrijft in De As' levert de konklusie 'staatsvijandig-OPGEPAST!' op; maar men kan in De As schrijven als verontwaardigd losse-nummer-koper, dan wel als opruiend redakteur, en juist deze nuance levert de mogelijkheid van al dan niet opstandig-zijn op, die de machine niet kan herkennen.

Vooral op het gebied van onze menselijke rechten, van vergunningen, sociale uitkeringen of toelage liggen de arbitraire (en dus onjuiste) beslissingen voor het oprapen. Dat is nu al zo, nu de verhoudingen nog voor een belangrijk deel van mens tot mens zijn (burger versus ambtenaar, patient versus dokter, kontroleur etc.). Op deze gebieden betekent de intrede van de computer zonder meer een inhumane verschraling.

Niet onderschat mag worden de groeiende manipulatie in de konsumptieve sfeer die het computertijdperk zal gaan beheersen. In deze maatschappij wordt de behoefte geschapen als het produkt er al is en het beschikken over een uitgebreid assortimet gegevens zal de beinvloeding alleen maar vergemakkelijken en doen toenemen. Reeds nu verschaft de PTT (een overheidsdienst, nietwaar?) tegen betaling de adressen van rekeninghouders aan het

bedrijfsleven, zoals het simpele feit van een girorekening te hebben een hoeveelheid ongewenst drukwerk in de brievenbus oplevert. Er is geen enkele reden om te veronderstellen dat deze ontwikkeling niet verder zal gaan, als het bedrijfsleven geld over heeft voor konsumenteninformatie en de overheid haar altijd groeiende geldhonger steeds moeilijker gestild kan krijgen.
In onze maatschappijvorm, dat is uit het bovenstaandetoch wel duidelijk, vallen uit de invoering van databankregistratie (ofwel: geautomatiseerde personenadministratie, zoals het ook wel heet) met name twee gevolgen te duchten. De ene is: machts- en manipulatievergroting voor de machten die onze samenleving beheersen: overheid en bedrijfsleven. De tweede is: vrijheidsbeperking voor de burger, minder diversiteit en eenvormiger gedragspatroon uit vrees voor repressie of ongemak.
Het is nu nog de tijd om de stroom in te dijken. De voortschrijdende registratie kan nu nog voor een belangrijk deel worden tegengegaan, door duidelijke doelbewuste aksie met alle middelen van propaganda tot en met sabotage toe. In de huidige ontwikkeling ontbreekt elk spoor van bescherming van de persoonlijke vrijheid en indentiteit; Hierop kunnen de eerste aanvallen worden gericht
Wij moeten uitgaan van ons eigen beslissingsrecht over onze vrijheid en identiteit, waarbij de burger uitmaakt wat over hem genoteerd kan worden, en waarbij de overheden zich daaraan houden.
Wij moeten ons niet laten intimideren.

Arthur Mendes-Georges.

(+) Geraadpleegde literatuur.

Basisplan voor de Gemeentelijke Automatisering, uitgave SOAG, den Haag, 1970
Samenwerking van de Nederlandse Gemeenten bij de Automatisering, idem,1970
Computers en Macht, diskussiemap uitgave Disputorenraad Vrije Universiteit, mei 1971--
Zoutendijk, Prof.Dr.G. -Computer en Demokratie, uitg. Universitaire Pers Leiden 1971
Comite Waakzaamheid Volkstelling, Documentatiemap, 1971
Diverse artikelen in dag- en weekbladen, oa. in de Haagse Post van maart 1971
Aanbevolen literatuur:
Stone/Warner- De Computermaatschappij, uitg. Wereldvenster, Baarn, 1971

JURIDIESE SLEUTELAARS aan levenssferen

DE MEESTE BESTAANDE STAATSKONSEPTIES ZIJN TERUG TE VOEREN OP HET ANTI-HUMANISTIESE IDEE 'DE MENS,EEN MENS EEN WOLF'. DIT IDEE IS DOOR HOBBES (1588 - 1679) IN EEN 'NATUURSTAAT' UITGEWERKT. DE KONSEPTIE VAN EEN 'RECHTSTAAT' (DOOR ARISTOTELES GEINTRODUCEERD) IS DAN REEDS BEKEND.
OFFICIEEL HEET HET DAT DE MODERNE WERELD UIT DIE LAATSTE SOORT STATEN IS OPGEBOUWD. IN ZO'N STAAT IS DE MACHT VAN DE WETGEVER BEPERKT, NAMELIJK GEBONDEN AAN ZIJN EIGEN WETTEN EN BOVENDIEN WERKT HIJ UITSLUITEND VOOR HET ALGEMEEN WELZIJN VAN DE GEMEENSCHAP. ELKE HANDELING EN ELKE BESLISSING DOOR WELKE ORGANEN OOK GENOMEN, M O E T BERUSTEN OP EEN AAN DAT ORGAAN RECHTENS VERLEENDE BEVOEGDHEID. MAAR ALLE GARANTIES TEN SPIJT BETEKENEN DE AKTIVITEITEN DIE DE STAAT ONTPLOOIT IN VELE GEVALLEN EEN INBREUK OP DE LEVENSSFEER VAN HET INDIVIDU.
S T A A T EN I N D I V I D U SLUITEN ELKAAR UIT, MAAR TREKKEN ELKAAR TEGELIJKERTIJD AAN. DIT LAATSTE GESCHIEDT OP BASIS VAN BELANGEN DIE OM VOORRANG STRIJDEN EN STRIJD VERONDERSTELT MACHTSKONSENTRATIES. EEN VRAAG KAN ZIJN: WAAROM ZOU WIE HET INDIVIDU RESPEKTEREN? IN DEZE VRAAGSTELLING IS DE STAAT EEN INSTRUMENT VOOR PRODUKTIE VAN BESLISSINGEN. DE STAAT PRODUCEERT DIE BESLISSINGEN DUS NIET ZELF,ZIJ PRODUCEREN DE BESLISSINGEN DIE ZICH VAN DE STAAT ALS INSTRUMENT BEDIENEN.

Wat ik met het voorgaande bedoel, laat zich aan de hand van het volgende verklaren. De wetgever is bezorgd om de 'privacy' van het individu. Ter bescherming van die persoonlijke levenssfeer doet hij eneige artikelen in het wetboek van strafrecht opnemen (art. 139 a tot f) die o.m. strafbaar stellen om een foto van iemand te maken 'in een woning of een niet voor het publiek toegankelijk lokaal'. Die fotograaf moet zich daarbij door list of kunstgreep gelegenheid hebben geschapen. Tot wie richt de wetgever zich eigenlijk, m.a.w. wie is de doelgroep? Persfotografen in hun beroepsuitoefening?
De krant die hem (de persfotograaf) de opdracht geeft?
Tot de politiefotograaf soms?
In de eerste plaats zal voor die laatste altijd wel een uitsluitende klausule zijn te vinden, desnoods door de rechter.
In de tweede plaats fotograferen zij meestal bij demonstraties b u i t e n (dus zijn genoemde wetsartikelen niet

van toepassing). De wetgever heeft dus getoond bezorgd te zijn over de persoonlijke levenssfeer, maar dan wèl op een kennelijk ondergeschikt punt. Daarom is dit stuk wetgeving als een simbool van goede bedoelingen te beschouwen.
En als het om simbolen gaat, moet men juist hevig wantrouwend zijn, want dat is het moment waarop iets anders wordt versluierd.
Overigens blijkt de beperkte werking van de genoemde artikelen aan het aantal geruchtmakende zaken, nl één.
De wet werkt nu ruim 2 jaar en slechts de affaire van de journalist Oltmans kontra een Telegraaf-fotograaf, is bekend.

NAVO VLIEGFEEST

Het juridiese veld waarin zich het privacy-aspekt voordoet, bestaat uit een straf- en een staatsrechtelijk kompleks. Die twee kompleksen moeten niet als van elkaar afgesloten worden beschouwd.
Het staats- en strafrecht is onder één noemer te brengen: publiekrecht dat regels geeft betreffende de staat als overheid.
De Nederlandse staatsorganisatie die zich met strafrecht (in ruime zin) bijv. justitiële dokumenten bezighoudt, is 'overheid'. Het ministerie van binnenlandse zaken dat zich met persoonsregistratie bemoeit is eveneens 'overheid'.
Het strafrechtsapparaat ('apparaat') gebruikt vaak haar bevoegdheden om inbreuk te maken op de privacy, hoewel in het wetboek van strafvordering (Sv) vrij nauwkeurig omschreven staat hoe het 'apparaat' mag handelen.
Gebruik van bevoegdheden waarvoor ze niet gegeven zijn ,is echter meestal moeilijk aantoonbaar. De mensen van het apparaat houden elkaar de hand boven het hoofd.
Zo zouden eens een aantal mensen een vliegfeest van de Navo willen bestoken met pamfletten. De autoriteiten wilden die 'rotzooi!' niet. De demonstranten werden toen de nacht voor het feest van bed geligd en meegevoerd naar het

buro op verdenking van het in bezit hebben van drugs. Het aanhouden voor verhoor mag maksimaal 6 uur duren, maar gaat pas lopen om 9 uur 's morgens. Even voor driëen konden de mensen naar huis en het had toen geen zin meer om te demonstreren.
De opzet van de overheid (het voorkomen van een demonstratie) was middels gefingeerde verdenking van drugbezit gelukt. Als advokaat van de demonstranten zal het moeilijk zijn om de groepssolidariteit van het apparaat te doorbreken.

JUSTITIELE DOKUMENTATIE

Ook op andere wijze wordt een inbreuk gemaakt op de privacy nl daar waar de wet zich inlaat met bepaalde leefwijzen. Te noemen zijn in dit verband seksuele aangelegenheden, het roken van soft-drugs.
Het zich bezighouden met wat wel heet 'crimes without victims' (strafbare feiten omdat de wet bepaalde gedragingen strafbaar stelt), duit heel sterk de moraliserende funktie van het strafrecht aan.
Dmv deze funktie maakt een heersende groep, via het apparaat, inbreuk op de levenssfeer van de burgers.
Een ander punt dat besproken dient te worden is de justitiële dokumentatie.
Het is het beste om hierover mevr. mr. Singer-Dekker aan het woord te laten (notulen alg. ledenvergadering van de Coornhert Liga dd 21-6-73):
'Het systeem van de wet is globaal alsvolgt; een verklaring van goed gedrag wordt afgegeven door de burgemeester. Alvorens tot afgifte over te gaan, weegt hij diverse belangen tegen elkaar af, waarbij hij in het bijzonder let op het doel, waarvoor de verklaring wordt gevraagd.
Tegen weigering tot afgifte is beroep mogelijk; van deze mogelijkheid moet bij een negatieve beslissing melding worden gemaakt.
De gegevns waarop de burgemeester zijn oordeel baseert, ontleent hij aan het s t r a f r e g i s t e r ; in de verklaring worden echter geen gegevens vermeld. Na 4 of 8 jaar, afhankelijk van de opgelegde straf, worden de gegevens uit het dossier geschrapt. Ten aanzien van het p e r s o o n s d o s s i e r geldt evenwel een andere procedure; deze gegevens worden nooit gelicht en staan dan ook alleen voor de justitie ter beschikking.
De nadelen van het systeem zijn, dat het niet 'lekvrij' is en dat verschillende wetsteksten voor velerlei interpretatie vatbare begrippen bevatten (bijv. openbaar belang).
Het probleem is echter nog niet zozeer het funktioneren van de wet op de Justitiële Documentatie, maar het feit dat ook buiten de in de wet genoemde registers er vele bronnen zijn, waaruit gegevens van iemands justitiële verleden kunnen worden geput. Informatie wordt ook verstrekt door bijv. de politie, sociale dienst, arbeidsburoos e.d., waarbij in het geheel geen

procedurele eisen gesteld zijn. Voor een eks-veroordeelde bestaat op die manier geen enkele waarborg, dat er met zijn gegevens diskreet wordt omgegaan.

COMPUTER-KB

Het vergroten van het aantal de privacy-beschermende grondrechten in de nieuwe grondwet (die nogvsteeds in de maak is) zou een dankbaar onderwerp kunnen zijn.
Een staatskommissie deed voorstellen in die richting door bijv. een telefoongeheim op te nemen.
Zoiets komt dan in het eerste lid van een grondwetsartikel. In het tweede lid staat dan evenwel hoe, wie en waarom (landsveiligheid) ontheffing moet kunnen verlenen van het in het eerste lid bepaalde.
Omdat dit alles meer in de teoretiese en spekulatieve sfeer ligt, kan het best aan de hand van een stukje praktijk aangetoond worden hoe 1) belanghebbenden, 2) overheid, 3) oppositie (bijv. aktiegroepen) op elkaar inspelen.
Het is nuttig om uiteen te zetten wat het DOA-computer KB (koninklijk besluit) van 11 januari 1973 behelst.
Daarbij wordt gebruik gemaakt van de noot van prof. Wessel onder dit KB (Ars Aequi no. 7, 1973).
De Kroon heeft aan de nv Dienstverlening Overheidsadministratie in Alphen a.d.Rijn (merk op dat deze DOA een p a r t i k u l i e r bedrijf is !) een machtiging verleend gegevens die de persoonlijke levenssfeer van de burgers betreffen, automaties te verwerken.
Nu wijzigt zich het beleid, onder meer onder druk van de gemobiliseerde publieke opinie, ten aanzien van de provacy.
De machtiging wordt ingetrokken door de minister van binnenlandse zaken. Hiertegen gaat de DOA in beroep bij de Kroon (Raad van State).
Deze vernietigt het intrekkingsbesluit van de machtiging omdat 'bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot de bestreden beschikking kan worden gekomen.'
Wat waren nu al die belangen? Reeds uitgegeven investeringen en een te verwachten schade van 7½ miljoen gulden.
De Kroon schiet met deze konstruktie natuurlijk haar doel voorbij, wanneer het tenminste er om ging de DOA schadeloos te stellen.
Ze had dan een andere konstruktie kunnen volgen en dit rechtvaardigt de konklusie dat het niet alleen om schadeloos stelling ging. Waar het dan werkelijk om ging, valt slechts te gissen.

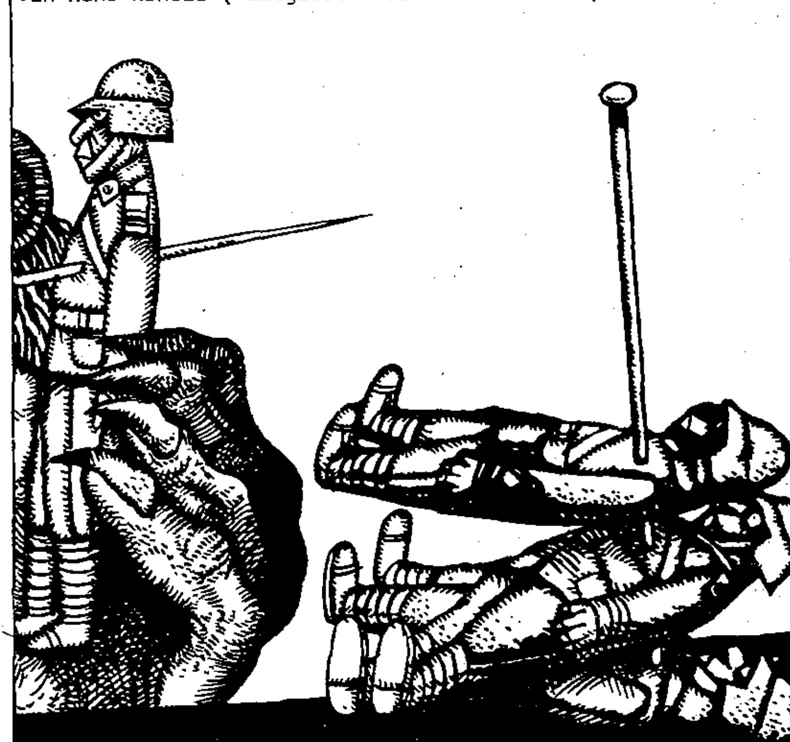
BEVOLKINGSBOEKHOUDING

De kontakten van de DOA met de overheid dateren niet van vandaag of gisteren. Al vanaf 1949 beweegt DOA zich op het gebied van de automatiese verwerking van bevolkingsgegevens.
In 1971 had DOA gegevens verzameld van bijna 3½ miljoen personen (belasting-, salaris-

en financiële administratie inkluis).
In 1965 kwam de verwerking van persoonsgegevens uit de gemeenteregisters erbij.
Een machtiging hiervoor, werd in 1967 verleend.
De wetgeving is zodanig dat alles te regelen is. Zegt het Besluit Bevolkingsboekhouding dat de 'in de bevolkingsregisters vastgelegde gegevens g e h e i m zijn', toch kunnen ze aanleidng zijn voor miljoenen guldens investering in de partikuliere sektor.

Het bewuste Besluit zegt verder (art. 93 lid 1) wat het gemeentebestuur allemaal niet met de gegevens mag doen.
Lid 2 van hetzelfde artikel wijst uit dat 'onze minister onder door hem gestelde voorwaarden, kan toestaan dat van het gestelde in het eerste lid wordt afgeweken': de lid-twee-

Onderstaande illustratie is evenals die op de blz. 4, 14, 21, 24 en 33 overgenomen uit Monsterland van Hans Arnold (uitgave: Classics Nederland).

truc uit de trucendoos van de wetgever. Tot zover ging alles goed voor de DOA.
Toen gingen aktiegroepen de publieke opinie mobiliseren. Ijlings werden er overheidskommissies in het leven geroepen, die 'de mogelijkheden tot automatisering van verstrekking van inlichtingen uit de bevolkingsregisters' en 'registratie van persoonsgegevens ' onder de loep gaan nemen.
De uitkomsten van het werk van die kommissies deden de regering (Biesheuvel) besluiten voortaan de opslag en verwerking van bevolkingsgegevens slechts te laten geschieden bij een rekencentrum dat rechtstreeks in beheer is bij de overheid.
Het kwaad dat kan geschieden tav de privacy is daar natuurlijk geenszins mee bezoren.
De beweging die er tegen de volkstelling is geweest en de heftige beroering over plannen van de regering om een centrale personenadministratie (CPA) in te voeren, heeft de overheid tot voorzichtigheid genoopt. Zij stelde een (derde) staatskommissie-Koopmans in (febr. 1972) die de privacy-bescherming ivm het gebruik van geautomatiseerde registratiesystemen moet bestuderen. Door andere specialisten (Zoutendijk en Crince le Roy) wordt gepleit voor een wet op de informatiebanken. Maar de lid-twee-truc zal iedere poging tot wetgeving op dit gebied tot een lachertje maken.

Thom Holterman

Voor een ieder toegankelijke literatuur over dit onderwerp:
INTERMEDIAR 1971
no.19-drs. A. van Ginkel, Privacy: een levensvoorwaarde?
no.23-mr. S.Gerbrandy, Bescherming van de persoonlijke levenssfeer.
no.31-drs. A. van Ginkel, Privacy in het moderne westen.
no.37-mr. F.Kuitenbrouwer, Databanken en privacy: een verontrustende inventarisatie.
no.38-mr. F.Kuitenbrouwer, Databanken en privacy: een noodkreet.
no.44-dr.L.H.Th.S. Kortbeek, Privacy en de verwerving en verwerking van medische informatie.
INTERMEDIAR 1972
no.3 -mr. C.Kelk, Privacy en strafrecht.
DE TIJD 22-9-1973
Privacy bestaat niet meer.
ARS AEQUI MEI 1973
J.W.Sentrop, De informationele privacy bedreigd.
NEDERLANDS JURISTENBLAD NOVEMBER 1972
Prof. mr. H.Th. van Maarseveen en drs. H.C.Oortgijs, Privacy, beslotenheid en staatsrecht.

Prof. Wessel wijst nog op een sinds juni 1972 in West-Duitsland verschijnend tijdschrift 'Datenverarbeitung im Recht'.

BUROKRATIE: DE MAGIE VAN DE STAAT

HET STREVEN NAAR VRIJHEID IN KOLLEKTIEF VERBAND KAN OMSCHREVEN WORDEN ALS DE STRIJD OM DE VERWEZENLIJKING VAN DE VOLKSSOEVEREINITEIT: DE WEZENLIJKE BRON VAN DE MACHT BEHOORT HET VOLK TE ZIJN. IN HAAR UITERSTE VORM BETEKENT DEZE SOEVEREINITEIT: ZELF-REGEREN. IN DE COMMUNE VAN PARIJS IS EEN IDEOLOGIE ONTWIKKELD, DIE DIT IDEAAL MOEST STEUNEN. DE STAD VERKLAARDE ZICH VRIJ VAN HET GEZAG VAN EEN NATIONALE REGERING. ZIJ WILDE DE STAAT VERVANGEN DOOR EEN FEDERATIE VAN COMMUNES. OP GROND VAN DIE AUTONOMIE MOEST IN ELKE GEMEENTE (OF GEMEENSCHAP) HET BESTUUR WORDEN OPGEBOUWD OP DE WIJKRADEN.

Alle funktionarissen en vertegenwoordigers (die niet méér loon mochten ontvangen dan de arbeiders) waren te allen tijde afzetbaar, of ze nu politieagenten, ambtenaren, rechters of wethouders waren. Hun mandaat was een tijdelijke opdracht van de Commune, die wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht tegelijk was. De commune kon ook in beginsel beschikken over de bodem en de produktiemiddelen en daarom het sociaal-ekonomies systeem bepalen. In de Eerste Internationale golden deze principes als het toppunt van de soevereine macht van de werkenden.

In hoeverre kon men hier spreken van demokratie? Als dit woord 'volksmacht' betekent, kon het hier gelden. Prakties besliste bij meningsverschil de meerderheid, voor zover er stemmingen nodig waren. Maar wel werd vrijheid van meningsuiting voor de minderheid (niet die van de kontrarevolutionairen, maar van aktieve, strijdende burgers) als normaal beschouwd. In het kapitalisme betekent demokratie dat een bezittende en overheersende minderheid in feite de doorslag geeft, terwijl een andere minderheid de vrijheid bezit tot het voeren van een loyale oppositie, die niet onwettelijk is. In het door de Commune gewenste stelsel kon echter een produktieve meerderheid de beslissingen nemen en doorvoeren. Een afwijkende minderheid kon teoreties misschien uitwijken, zich afscheiden, een 'eigen commune' vormen, maar dit moest wel grotendeels als fiktief beschouwd worden. Men

moest genoegen nemen met het feit dat alle regels gelijkelijk voor ieder golden en dat een oppositie kans had straks de meerderheid voor zich te winnen. Er is geen bezwaar tegen dan te spreken van een zo ver mogelijk doorgevoerde demokratie.
Wat verstaat men daartegenover onder burokratie? Natuurlijk het overwicht van een ambtelijk apparaat, zowel waar het de 'openbare macht' aangaat (gemeenten, provincies, nationale organisaties die nu zijn vervat in de staat) als in de bedrijven, de kulturele instituten en dergelijke. Het woord burokratie doelt hier op de eenzijdige en monopolistiese macht van de administratie, het bestuur, de uitvoerende organen. In onze maatschappij valt deze burokratie samen met de technokratie, die weer berust op het monopoliseren van kennis en wetenschap, die geen gemeengoed is. Zulk een kennis wordt dan een aan het volk onttrokken macht. En zo betekenen burokratie en technokratie ondemokratiese vormen van gezagsuitoefening, waardoor de uitvoerende macht een apart leven gaat leiden, en de zuivere administratie degenereert.
Welke kenmerken heeft nu die burokratie?

1. DE PERSOONLIJKHEID VERDWIJNT. De mens wordt niet beschouwd als een aktief, scheppend wezen van vlees en bloed die zelfstandig reageert op zijn omgeving om deze (en zichzelf) te veranderen, maar als een voorwerp van het besturende apparaat. Alleen de verhouding van mens tot het gezag is van betekenis. Hij wordt geregistreerd, beschreven, ook naar het uiterlijk ingedeeld (zoals een stamboekrund), terwijl de levensloop wordt bijgehouden, voorzover deze de verhouding betreft tot het gezag: omtrent studie, huwelijk, gedrag, militaire dienst, beroep, patroon, gezondheid en tal van andere relaties waarmee de overheid meent te maken te hebben, behoort alles te worden opgetekend. De mens als objekt valt samen met een dikke bundel papieren of een rapport in kode in een geheimschrift dat alleen kan worden ontcijferd door ingewijden. De indeling in 'standen' is al gegeven: de burokraat zit een verdieping hoger dan het beheerde objekt, de burger.

2. DE GEHEIMHOUDING ALS WAPEN.
De geheimhouding van de persoonlijke gegevens wordt verdedigd als een middel tot bescherming van iemands privacy. Maar het feit dat dit privéleven bekend is en geregistreerd is, dat de enkeling het niet 'voor zich' heeft kunnen houden, bewijst dat er een kopie van hem bestaat, een afdruk in de dossiers. En wie deze dokumenten heeft beschikt natuurlijk over macht.
Zo kan de overheid (voor de belastingen, militaire dienst, het kontroleren van iemands politieke optreden, zijn vormen van samenleven) de burger volgen van de wieg tot het graf. De geheimhouding nu is

door de uitvoerende macht nog veel verder uitgebreid: zelfs het parlement of de gemeenteraad weten op geen stukken na wat regering of stadsbestuur beramen.
De officiële voorlichting beperkt juist de informatie tot datgene, wat de overheid wenst los te laten. De burokraten zijn als priesters, die geacht worden ingewijd te zijn in geheimen, die voor zichzelf bewaren wat 'esoteries' is, wat niet voor het vulgus bestemd is.
De kwasi-aristokratiese wijsgeer Bolland zei: "Wie niets heeft te verbergen, heeft ook niets te openbaren." Alleen wie een geheim kent, kan iets onthullen als het zo te pas komt. Men maakt de zieligen wijs "door hun iets wijs te maken." Die term 'iets wijs maken' is treffend: de bevoogde mens komt i e t s te weten en dat is nu juist n i e t het ware.

3. DE BUROKRATEN VORMEN EEN HIERARCHIE. Het ambtelijk apparaat bestaat uit geledingen, uit een opvolgende reeks van gezagsverhoudingen, een autoritaire piramide dus. Wanneer men spreekt van m a n d a r ij n e n en van b o n z e n -uitdrukkingen van godsdienstige machtsrelaties- gaat het om de graad, waarin men ingewijd is.
In China bleek in de antieke burokratiese periode hoe sterk de traditie van de opeenvolgende eksamens die afgelegd moesten worden, was. Een serie van inwijdingen moest de weg openen tot de top. Overigens vult de burokratie zichzelf aan, omdat ze zelf de voorwaarden opstelt voor het stijgen op de hiërarchiese ladder: de burokraten worden door het apparaat benoemd en niet door het volk gekozen.

4. ONVERMIJDELIJKE UITBREIDING. Uit dit alles vloeit voort dat de burokratie de mogelijkheid heeft zichzelf gestadig uit te breiden en zich in te dringen in steeds meer terreinen. Dit brengt het systeem van de registratie met zich mee: men heeft altijd nieuwe gegevens nodig en de interpretatie daarvan vereist nieuwe onderzoekingen. Deze uitbreiding verloopt onafwendbaar, want elk gegeven moet ook weer gekontroleerd worden. Dikwijls wordt het objekt (de burger) verplicht te bevestigen of te ontkennen, wat het appa-

raat over hem te weten kwam (de volkstelling).
Het burokraties beest is een veelvraat, die steeds meer bewijzen, afschriften en kopieën begeert. De zogenoemde ' wet van Parkinson' is een populaire beschrijving van de groei van de veelarmige oktopus. En ook van de wens van een ambtenaar of funktionaris zichzelf belangrijker en machtiger te maken door het uitbreiden van zijn staf en zijn archief.

5. EEN PARASITAIR LICHAAM.
Onvermijdelijk wordt deze bovenlaag een parasitair orgaan, omdat dit onophoudelijk gegevens verzamelt die nergens voor nodig zijn, behalve voor het uitoefenen van macht over een persoon 'van wie men alles weet' (een dreigende uitdrukking) terwijl zulke data voor het normaal funktioneren van een normale maatschappij volkomen overbodig zijn. Er is een wanverhouding tussen het planloos funktioneren van produktie en distributie op 'liberale' wijze (ongeordend, verspillend, kostbaar), het slechte resultaat van het onderwijs of de gebrekkige doelmatigheid van de administratie aan de andere kant, en de wanstaltig uitgegroeide burokratie met haar eindeloze verzameling paperassen aan de andere kant.
In zulk een bestel nemen bepaalde sociologen, politikologen, ekonomen, e.d. een eigen plaats in,als ze jaren besteden aan het verzamelen van statistieken, waar niemand iets mee kan doen, wat algemeen-geldend is. Of als ze op patriarchale wijze gedragingen voorschrijven of proberen mensen te 'leiden' of te 'begeleiden'.
En onder zulke deskundigen vinst men niet weinige agogen en pedagogen die 'het beter weten'.
Het parasitisme zit dan nog hierin, dat het geld voor zulke vormen van bevoogding en registratie er altijd wel komt. Ter verontschuldiging kan men aanvoeren dat de burokratie een wijkplaats is voor tienduizenden, die anders werkloos zouden zijn en die nu de voldoening genieten dat 'ze met iets bezig zijn'.
Dit argument mag men niet uit het oog verliezen, want het heeft een zeer menselijke kant. Het beste zou dan echter zijn deze kraten aan te moedigen, zo weinig mogelijk te doen wat strikt administratief genomen, niet beslist noodzakelijk is.

EEN VORM VAN FETISJISME.
Terwijl men de noodzakelijke en nuttige administratie moet onderscheiden van de burokratie behoort men in het oog te houden dat deze laatste een vorm is van fetisjisme. Een fetisj is taboe, heilig, onaanraakbaar, een aanbeden archief. Men vindt het in de verering van het dokument, dat boven alles gaat, zoals een bijbels boek of gebedsformulier. In een aantal gevallen (doop, huwelijk,eed) zijn vaste en voorgeschreven formules verplicht. Ze zijn letterlijk heilig. De lieden

die zijn aangesteld om deze godsdienstige voorschriften te onderhouden zijn echte Dienaren van het Hogere of Bedienaren. Zij verrichten een aantal magiese handelingen.

MASSA-SUGGESTIE.
Maar de mogelijkheid tot het handhaven van een autoritaire orde zit in de massavorming, waardoor iemand zich deelgenoot voelt van een Macht, die hem wel beveelt, maar die ook een gevoel van bescherming (niet van veiligheid, want dat is iets anders) geeft en van opneming in de kudde. In dergelijke kollektiviteiten, waarin de mens psychies terugkeert tot het kinderstadium en het gezin, tot de vader en de moeder, neemt het krities vermogen of de moed tot opstandigheid af. De vatbaarheid voor suggesties groeit: men leeft gemakkelijk in het sprookje en in de illusie. Dit is de basis voor het godsdienstig geloof; dit is ook de grondslag voor de sociale gehoorzaamheid (en vrees).

De sociale angst geldt volgens Freud als een vermanende stem in ons, als'geweten' dus. Konformisten verheugen zich al gauw in een 'gerust geweten'. Maar hoe algemeen menselijk zulke gedragingen dan ook mogen zijn, hoe bekend zulke psychiese situaties, men vergete niet dat ze bepaalde sociaal-ekonomiese en politieke voorwaarden vereisen.
Die zijn van velerlei aard, maar allereerst wortelen ze in de eigendomsverhoudingen en in het gezag.
De werkende mens is vervreemd, maar tevens afhankelijk van grond en produktiemiddelen, die hem meestal niet toebehoren; vervreemd van een overheid die hij niet kan kontroleren, van een toegepaste wetenschap die hij niet kent. Niet alleen in het 'liberale' kapitalisme bestaan zulke toestanden. Als de produktiebehoren tot een staat die in handen is van een elite, een burokratie of een technokratie (die geen bourgeoisie is) dan kan de vervreemding, het ontbreken van volkssoevereiniteit en het berusten in de bevoogding ook voorkomen in het staatskapitalisme of staatssocialisme. Een werkelijke demokratisering (in de ideale zin van het woord) vereist een afwenteling van het gezag dat zich niet kan rechtvaardigen, een omwenteling als gevolg van rijpheid en bewustheid van de burgers. Daaruit moet dan weer een grotere persoonlijke vrijheid voortvloeien. Het likwideren van ekonomiese en politieke machtskonsentraties is het vervangen van de burokratie door een verstandige en eenvoudige administratie in dienst van het funktioneren van een zo vrij mogelijke gemeenschap.
DUIDELIJK IS DAT DIT ONTWIKKELINGSPROCES VERGELIJKBAAR IS MET HET ONTGROEIEN AAN FETISJISME, DOGMATIEK, GODSDIENST EN BIJGELOOF.

A. L. Constandse

DRINKWATER FLUORIDERING: MANIPULATIE UIT DE KRAAN

DE SOCIOLOOG AGNOLI HEEFT ER TERECHT OP GEWEZEN DAT ZOALS DE MODERNE KAPITALISTIESE EKONOMIE ONMONDIGE ARBEIDERS NODIG HEEFT, DE MODERNE KONSTITUTIONELE STAAT GEGRONDVEST IS OP DE ONMONDIGHEID VAN DE BURGER. [1]
VANDAAR DAT DE MODERNE AUTORITAIRE STAAT ZICH PRESENTEERT ALS EEN SOORT MAATSCHAPPELIJKE SERVICEMONTEUR. ALLE MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN WORDEN VEREENVOUDIGD TOT LOUTER TECHNIESE DETAILPROBLEMEN, WAARDOOR HET VRAAGSTUK VAN DE MACHT GEMAKKELIJKER VERBORGEN KAN BLIJVEN. ZO IS DE BUROKRATIE EEN TECHNOKRATIE GEWORDEN EN DE BURGER IS AL DUSDANIG GEWEND GERAAKT AAN HET TECHNOKRATIES DENKEN DAT HIJ HET IN VEEL GEVALLEN NIET EENS MEER ALSZODANIG HERKENT.
DE KWESTIE VAN DE FLUORIDERING VAN HET DRINKWATER IS DAAR EEN VOORBEELD VAN. FLUORIDERING WORDT VOORGESTELD ALS EEN MAATREGEL VAN MEDIESE AARD, EEN TECHNIESE KWESTIE DUS. MAAR IN FEITE IS FLUORIDERING VAN HET DRINKWATER EEN VRAAGSTUK WAARBIJ DE INTEGRITEIT VAN HET EIGEN LICHAAM IN HET GEDING IS EN DAAROM EEN PRINCIPIEEL-ETIESE KWESTIE.
HEEFT IEMAND, EEN GROEP MENSEN OF EEN STAAT HET RECHT OM ANDEREN TEGEN HUN WIL FLUORIDE TOE TE DIENEN? HET IS TEGELIJKERTIJD EEN MACHTSVRAAGSTUK, AL HEBBEN VEEL TEGENSTANDERS VAN FLUORIDERING DAT NIET IN DE GATEN.
ZIJ ZIJN TEGEN FLUORIDERING GEKANT VANWEGE DE MEDIESE BEZWAREN. FLUORIDE ,ZO ZEGGEN ZIJ, IS EEN KUMULATIEF GIF, DWZ DAT HET ZICH IN HET BEENDERGESTEL OPHOOPT EN ZO TOT ALLERLEI LICHAMELIJKE BESCHADIGINGEN LEIDT DIE SOMS DODELIJK ZIJN. DE JUISTHEID VAN DE MEDIESE KRITIEK OP FLUORIDE (EEN VERBINDING VAN FLUOR MET EEN ANDER ELEMENT) BLIJFT HIER VERDER ONBESPROKEN. [2]
VASTSTAAT IN IEDER GEVAL DAT DRINKWATERFLUORIDERING EEN BIJZONDER SLECHTE MANIER VAN MASSA-MEDIKATIE IS.

Aan het begin van deze eeuw ontdekte men in de Verenigde Staten dat er waarschijnlijk een samenhang bestaat tussen het fluoridegehalte in bronwater en de mate van tandbederf. Onderzoekingen brachten aan het licht dat als het fluoridegehalte ongeveer 1 milligram per liter drinkwater bedraagt dit een gunstige invloed op het tandbederf kan hebben.
In 1953 kregen de inwoners van Tiel als eerste Nederlanders drinkwater uit hun kraan waaraan fluoride was toegevoegd. TNO en de mediese fakulteit van Utrecht hielden de resultaten van deze proef op de gebitten van de Tielenaren in de gaten en na verloop van tijd bleek de tandwolf inderdaad gereduceerd te zijn, terwijl in de buurgemeente Culemborg het aantal tandwolfgevallen met de helft toenam. Onder het motto 'wat goed is voor Tiel, is goed voor ons' volgden andere gemeentebesturen, maar niet zonder verzet van gemeenteraden en individuele burgers. Bij dat verzet heeft artikel 8 van het Verdrag van Rome (Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens) een sleutelrol gespeeld. In dat artikel wordt gesteld dat ieder recht heeft op eerbiediging van zijn persoonlijk leven. [3]
Desondanks wordt tot op de dag van vandaag het drinkwater van miljoenen Nederlanders gefluorideerd zonder dat die maatregel zelfs parlementair is goedgekeurd, wat toch wel een bewijs is voor de technokratiese aanpak van zo'n ingrijpende beslissing.
Van begin af aan hebben de tegenstanders van fluoridering dan ook het volkomen onwettige van die maatregel beklemtoond. Een steeds groeiende stroom van bezwaarschriften en gerechtelijke procedures hebben er eindelijk dit jaar toe geleid dat de drinkwaterfluoridering een uit het oogpunt van konstitutionele wetgeving steviger basis kan krijgen. Dat is het gevolg van een op 22 juni jl door de Hoge Raad gewezen arrest.

HOGE RAAD

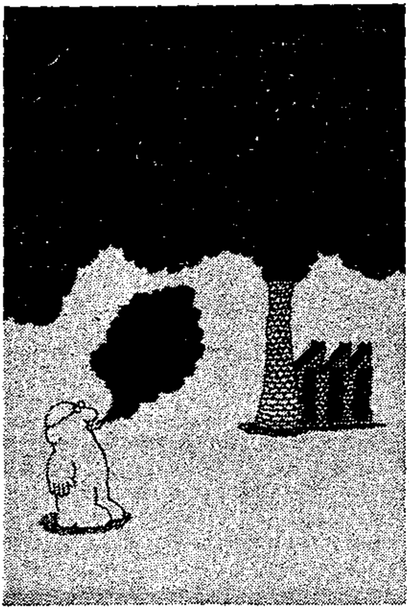
Vorig jaar spanden zes tegenstanders van fluoridering een kort geding aan tegen de gemeente Amsterdam, dat zij verloren.
Ook in hoger beroep werden zij in het ongelijk gesteld, maar op hun beroep in kassatie konkludeerde het hoogste rechtskollege dat fluoridering van het drinkwater een maatregel van mediese aard is die de strekking van de Waterleidingwet tebóven gaat.
Als fluor aan het water wordt toegevoegd om tandbederf tegen te gaan, kan niet meer gesproken worden van drinkwater, aldus de Hoge Raad die de zaak terug verwees naar het gerechtshof. De uitspraak van de Hoge Raad houdt in dat de ministriële vergúnningen, die inmiddels aan 29 waterleidingbedrijven zijn

verleend om het drinkwater te fluorideren geen rechtsbasis vormen.
Vrijwel direkt na het arrest van de Hoge Raad liet minister Vorrink van Volksgezondheid weten dat op korte termijn een wettelijke voorziening tot stand zal komen om de fluoridering van het drinkwater voort te zetten. Naar alle waarschijnlijkheid doelde zij daarbij op een wetsontwerp dat door haar voorganger Stuyt is voorbereid.
Waarschijnlijk zal dat technokraties wetsontwerp wel versierd worden met een demokraties randje. Dàt betreft dan het beschikbaar stellen van ongefluorideerd water aan diegenen die niet vergiftigd willen worden, iets waarvan de afgelopen twintig jaar weinig terecht gekomen is.
Afgezien nog van de tijd en moeite die het zeulen naar verre tappunten of tankwagens oplevert, weigeren alleen al vijf van de genoemde 29 bedrijven om gefluorideerd water beschikbaar te stellen.
Diverse malen is die kwestie al in de Raad van State aan de orde geweest.
Voor een beter begrip daar van eerst hetvolgende.
De bevoegdheid van de staat om het drinkwater te fluorideren is gebaseerd op het Drinkwaterbesluit van 1960, een algemene maatregel van bestuur die een uitvloeisel is van de uit 1957 daterende Waterleidingwet. Terwijl deze wet een waterleidngbedrijf omschrijft als een bedrijf 'uitsluitend bestemd tot openbare drinkwatervoorziening' bepaalt de algemene maatregel van bestuur dat het zonder de goedkeuring van de minister niet is toegestaan 'aan het drinkwater stoffen toe te voegen met het doel deze door middel van het drinkwater aan de verbruikers te doen toekomen'. De algemene maatregel van bestuur gaat dus verder dan de wet toestaat.
In 1969 deden een aantal tegenstanders van fluoridering een beroep op de Kroon om de vergunningen van een aantal waterleidingbedrijven te vernietigen omdat voor bezwaarden de praktiese mogelijkheid ontbrak om ongefluorideerd water te krijgen.
Dit gebeurde inderdaad, maar de toenmalige staatssekretaris verstrekte direkt daarop nieuwe vergunningen onder voorwaarde dat ook ongefluorideerd water beschikbaar gesteld moest worden.

CHEMIESE INDUSTRIE

Als men er rekening meehoudt dat de Nederlandse bevolking verre van geestdriftig over de fluoridering van het drinkwater is (zoals bijv. uit een NOS-onderzoek bleek) dringt zich de vraag op waarom er geen andere metoden worden toegepast om fluoride te verstrekken. Metoden, waarbij de lichamelijke integriteit niet wordt geschaad.[4]

Het verstrekken van fluoridetabletten aan diegenen die dat wensen zou zo'n metode zijn, maat beter lijkt het voorstel

van Akzo om naast het bestaande keukenzout, ook gefluorideerd zout in de handel te brengen. Waarom dan fluoride juist door het drinkwater?
Uit het oogpunt van dosering is het wel de slechtst denkbare metode. Zwangere vrouwen, jonge kinderen en zieken die het meest gevoelig zijn voor vergiftiging, krijgen een te hoge dosis fluoride binnen. Misschien nog belangrijker is de geografiese kant van de drinkwaterfluoridering.
In gebieden waar de chemiese industrie een hoog gehalte aan fluor de lucht inblaast, krijgen de bewoners al zoveel fluor naarbinnen, dat de gevarengrens waarschijnlijk al lang overschreden is.
Zo wordt momenteel een onderzoek ingesteld naar de gezondheid van de schooljeugd in het Zeeuwse Borsele, middenin het door de chemiese industrie zwaar met fluor verontreinigde Sloegebied.
Dit is ook de reden dat Gedeputeerde Staten van Zeeland voorlopig de drinkwaterfluoridering buiten hun provinciegrens willen houden.
De chemiese industrie speelt overigens nog een andere hoofdrol in het fluordrama.
In 1956 onthulde de Amerikaanse medikus G.L.Waldbott welke ekonomiese macht er achter de fluorideringspropaganda staat. Dat is naast de aluminiumindustrie en de hoogovens, vooral de superfosfaatindustrie (kunstmest).
Fluoride in de vorm van zouten was nl tot aan de tweede wereldoorlog een vrijwel waardeloos afvalprodukt van deze kunstmestfabrikage.
Hoewel van de kant van de chemiese industrie steeds beweerd is dat de verkoop van fluoride voor drinkwaterfluoridering helemaal niet zo'n lukratieve zaak is - niettemin drinken om en nabij de honderd miljoen mensen in Amerika en Europa gefluorideerd water - vertellen zij er niet bij dat zij op die manier heel gemakkelijk van hun afvalproblemen zijn afgeraakt.

PRECEDENT

Fluor door het leidingwater betekent een precedent. 'Een onherstelbaar precedent, waarvan propagandisten voor toevoeging van andere middelen aan het drinkwater onge-

twijfeld gebruik zouden maken.' [5]

Dat gevaar is helemaal niet zo denkbeeldig, want de afgelopen jaren hebben die propagandisten zich al laten horen. En dan denken we nog niet eens aan alternatieve propagandisten als de provoos die in 1966 de Amsterdamse gemeentebestuurders slapeloze nachten bezorgden met hun dreigement lsd door het drinkwater te gooien.

Van verscheidene kanten is inmiddels serieus voorgesteld om anti-konseptionele middelen aan het drinkwater toe te voegen.

Een van die pleitbezorgers is de bekende miljeudeskundige Paul Ehrlich. Hoe noodzakelijk een bewuste bevolkingsplanning ook mag zijn, dwangmatig onvruchtbaar maken heeft een onverteerbaar fascistoide smaakje. De hierboven geciteerde Verbrugh wijst er verder op dat als fluoridering als massa-medikatie geaksepteerd zou zijn, de mogelijkheid bestaat dat op een zelfde manier psychiese onevenwichtigheid bestreden gaat worden. Onderzoekingen hebben nl aangetoond dat in gebieden waar het drinkwater van nature een hoog gehalte aan lithium heeft, veel minder mensen in psychiatriese inrichtingen worden opgenomen dan in gebieden waar weinig of geen lithium in het drinkwater voorkomt. Het ligt daarom voor de hand dat er in de toekomst stemmen zullen opgaan om lithium aan het drinkwater toe te voegen.

En dat zou een heerlijk rustige toekomst betekenen, niet alleen voor de bevolking, maar ook voor de machtshebbers. Bij de minste tekenen van rebellie brengt verhoging van het lithiumgehalte in het drinkwater weer rust en orde!

Tegen deze achtergrond kan fluoridering van het water beschouwd worden als het begin van een Orwelliaanse manier van massale manipulatie door een handvol regeerders.

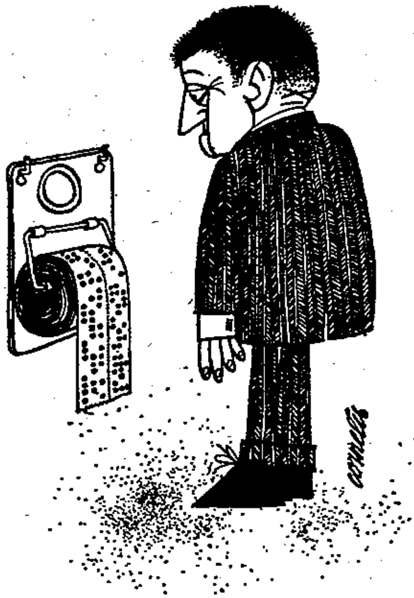
Hans Ramaer

NOTEN

1. J.Agnoli in 'De transformatie van de demokratie' (Nijmegen, 1971)
2. Er bestaat een uitgebreide literatuur over de mediese kant van fluoridering. Informatie daarover geeft de Stichting Waakzaamheid Drinkwater, Mesdaglaan 3, Bosch en Duin, post Bilthoven.
3. Zie hierover prof. mr. J.G. Steenbeek in het Nederlands Juristenblad van 6 oktober jl.
4. Uit een steekproef van de NOS in 1969 bleek dat een derde deel van de ondervraagden tegen fluoridering gekant was, terwijl de meerderheid van de Amsterdammers zich tegen fluoridering uitsprak. Desondanks gingen B & W van Amsterdam toch tot fluoridering over.
5. De arts H.S.Verbrugh in een tweetal artikelen (29 juni en 10 juli jl) in NRC-Handelsblad.

DE COMPUTER GUERRILJA*

Het vermogen de computer te bestrijden, alsmede prompt en juist te reageren op de eisen die de computer aan u stelt, is van groot belang.
Met deze handleiding in uw bezit bent u altijd op alles voorbereid, kunt u de juiste zwakke plek ontdekken en helpen de computer te verhinderen de macht in handen te nemen.
Wij geloven dat deze gids u in staat zal stellen uw taak te vervullen zonder kostbare tijd te verspillen. Door de hierin beschreven technieken toe te passen, zult u in staat zijn u te ontspannen en te genieten van het gezinsleven, uw televisie en uw tuintje - van alles wat u in de steeds gecompliceerder computermaatschappij tot een individu bestempelt.
In latere handleidingen van de IGAER zult u nog meer aanwijzingen kunnen vinden. Maar wanneer u de eenvoudige regels en feiten in dit boekje eenmaal onder de knie hebt, kunt u de toekomst met vertrouwen tegemoetzien in de wetenschap dat u de uitdaging van de geautomatiseerde machine het hoofd zult kunnen bieden.
Deze eerste uitgave van de handleiding pretendeert niet alle facetten van de strijd tegen de computer te belichten. Het is eerder een basisgids: aan u de taak nieuwe methoden te ontwikkelen tot voortzetting van de strijd. Wij hopen, lezer, dat u ons zult schrijven om suggesties voor nieuwe methoden en technieken te doen, die wij dan in toekomstige edities van deze handleiding zullen verwerken.

Infiltratie

Maak er een gewoonte van vriendschap te sluiten met mensen die voor computerfirma's werken, of die een computer op kantoor bedienen. Deze mensen mogen nooit het gevoel krijgen dat zij gehaat worden, want dat werkt verbitterend. U kunt beter pogen hen een vijfde kolonne te laten vormen in de computerindustrie.

• Hierbij is het belangrijk dat u hen *niet tracht over te halen* sabotage te plegen door de apparatuur op een of andere manier te beschadigen of te vernielen. De bedoeling is alleen hen te demoraliseren en hun het gevoel te geven dat zij maatschappelijke paria's zijn. Dit kan leiden tot ernstige

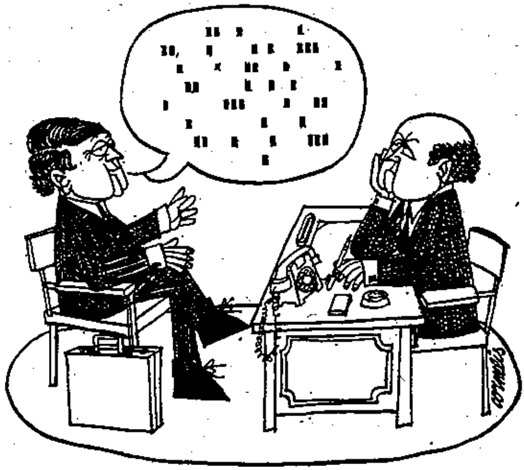
schuldcomplexen, waardoor zij misschien waanzinnige subroutines in de computer gaan programmeren.

• Als u wordt geconfronteerd met een computer van een universiteit – die daar gebruikt wordt om grote hoeveelheden wetenschappelijke gegevens over bijvoorbeeld geschiedenis en filosofie op te slaan – verdient het aanbeveling vriendschap te sluiten met een paar studenten-programmeurs en hen ervan te overtuigen hoe leuk het kan zijn de computer met onschuldige subroutines te programmeren. Dat kunnen controversiële historische gegevens zijn, of argumenten om de computer ervan te overtuigen dat Homerus eigenlijk existentialist was.

Bewijs dat de computer faalt!

Wanneer u te maken krijgt met een automatische beveiligingsinrichting, waarbij u een gemagnetiseerd identiteitsbe-

wijs in een computer moet stoppen om naar binnen te kunnen, probeert u dan altijd er eerst iets anders in te stoppen, zoals bijvoorbeeld een kredietkaart. Zoiets wordt dikwijls door de machine geaccepteerd.

Aanval op de ponskaart

De ponskaart heeft geleid tot de ontwikkeling van een nieuw en spannend gezelschapsspel: COMPUTER-ROULETTE. Het is in feite een technologische variant van Russische roulette.

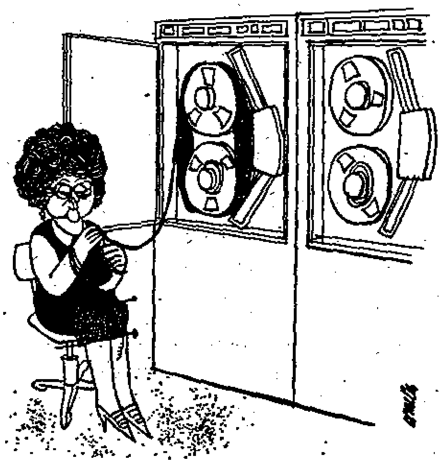
Het is een zeer eenvoudig spel. U dient ervoor te beschikken over de een of andere ponskaart. Dat kan er een zijn die u heeft ontvangen van een uitgever met het verzoek u op zijn tijdschrift te abonneren, maar het mag ook een rekening zijn.

Haal de kaart uit de envelop. Onderdruk de aanvechting

om hem te verscheuren. Behandel hem uitermate zorgvuldig. U bevestigt hem met sellotape op een vlakke ondergrond (bij voorkeur een tekentafel, indien aanwezig). Dan snijdt u met een scheermesje, lancet of een ander vlijmscherp voorwerp drie of vier rechthoekige gaatjes op een willekeurige plaats. Deze dienen uiteraard even groot te zijn als de reeds door de machine aangebrachte pousgaten. Na dit gedaan te hebben stuurt u de kaart terug naar de afzender en wacht rustig af.

De eerste twee keer dat ik dit gedaan heb, leverde het de volgende resultaten op:

1. Na drie weken kreeg ik van de uitgever van een weekblad een abonnement voor 23 exemplaren, vergezeld van een briefje waarin ik als leraar werd bedankt voor het gebruik van dit weekblad als studiemateriaal voor moderne geschiedenis. Ik stuurde de hele boel terug met de mededeling dat het hier een vergissing betrof. Ze

hebben 5 à 6 weken nodig gehad om het allemaal te regelen.

2. Drie willekeurige gaatjes in mijn elektriciteitsrekening van de gemeente New York hadden tot gevolg dat ik negen maanden lang niets meer van het energiebedrijf heb gehoord.

   N.B. – Wanneer u een kennis of familielid hebt die over een ponsmachine beschikt, kunt u hem of haar beter die gaatjes laten aanbrengen. De kans dat de computer de kaart weigert, wordt er veel kleiner door.

• Het verdient aanbeveling die gedeelten van computerformulieren waarboven staat 'Deze ruimte niet beschrijven' of 'Alleen voor ambtelijke mededelingen' in te smeren met kaarsvet, zodat er helemaal niet meer op geschreven kan worden.
• Een omgekeerde methode van computer-roulette is het plakken van uiterst kleine stukjes sellotape over reeds geponste gaatjes. Dit dient zeer zorgvuldig te geschieden, zodat het niet onmiddellijk opvalt. Ook dit kan de basiscodering verstoren met de meest verrassende resultaten.
• De meest primitieve methode om de ponskaart te bestrijden is deze enige malen te vouwen, er gaatjes in te prikken

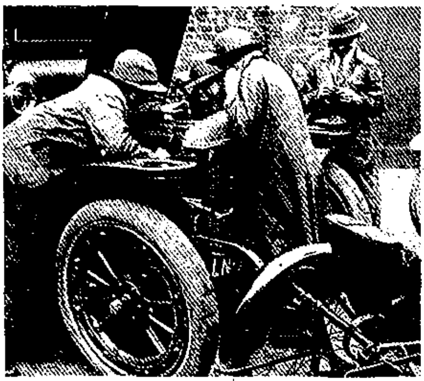

(x) Onder de titel 'The beast of business' schreef Harvey Matusow een 'handleiding voor de guerrilla tegen de computer', waaraan wij enkele gedeelten ontlenen. Een nederlandse vertaling ervan verscheen in 1970 bij Elsevier (!). Ook de illustraties bij dit artikel (van Cornelis de Vries) ontlenen wij aan 'Beest in bedrijf'.

N.B.
Harvey Matusow is gekant tegen het gebruik van computers, onder welke omstandigheden dan ook. Deze opvatting delen wij niet. Het draait er ons inziens nl. om w i e de computer gebruikt en vooral o m w e l k e r e d e n. Met andere woorden: wij verzetten ons tegen de computer omdat deze een onontbeerlijk hulpmiddel is bij de persoonsregistratie en andere vormen van registratie, die uitsluitend in het belang zijn van de ekonomiese en bestuurlijke machthebbers.
REDAKSIE

BOEKEN

VROUWENBEVRIJDING

'Het lijkt ons duidelijk dat de onontbeerlijke voorwaarde voor alle vormen van vrouwenbevrijding (politieke, ekonomiese, seksuele, psychologiese) ligt opgesloten in het omverwerpen van het kapitalisties systeem.' Dat schrijven Nicoline Ladan en Marjo van Soest in het voorwoord van de door hun samengestelde bundel essays over vrouwenbevrijding, die als ' Sociale emancipatie van de vrouw' bij Van Gennep is verschenen.
Beiden zijn lid van de Marx-club van Dolle Mina. Vandaar dat zij de bevrijding van de vrouw èn de man laten afhangen van een marxistiese p a r t i j. Goed,dat is duidelijk niet het standpunt zoals de As-redaksie dat in aflevering 4 (Vrouwenbevrijding) heeft geformuleerd, maar verder zijn hun opvattingen (met name de kritiek op het zgn. radikaal-feminisme) nauw verwant aan de onze.
Hoewel hun persoonlijke ideëen over diskriminatie en emancipatie van de vrouw niet de doorslag hebben gegeven bij de keuze van de opgenomen essays, blijft de lezer gelukkig gespaard voor vrijblijvend geleuter à la Hedy d'Ancona of seksisties gedram à la Paarse September. Een redelijk goede keuze dus.
Beste stuk is 'Vrouwen, de langste revolutie' van Juliet Mitchell, dat oorspronkelijk in New Left Review is verschenen en later opgenomen in haar boek 'Woman's Estate'. Verder vertalingen uit onder meer Partisans, Kursbuch en Monthly Review.
Konkluderend, een geslaagde bijdrage aan de beginnende teoriediskussie in de Nederlandse feministiese beweging.
(N.Ladan & M. van Soest-red., Sociale emancipatie van de vrouw; Amsterdam -Van Gennep/Nes 128-1973; 237 blz.; prijs ƒ 14,90)
Hans Ramaer

SPOORWEGSTAKING

Middenin de donkere jaren vijftig, toen het anarchisme dood en begraven scheen, schreef de anarcho-syndikalist Albert de Jong een brochure over de bekende spoorweg-staking van 1903. De solidariteit van enkele spoorwegarbeiders op het Amsterdamse rangeerterrein de Rietlanden met stakende havenarbeiders, leidde binnen enkele dagen tot een volledige spoorwegstaking, die later uitgroeide tot het begin van een algemene werkstaking. Een begin, want voordat de staking algemeen kon worden, werd zij door het overkoepelende Comité van Verweer, waarin de SDAP-ers Vliegen en Oudegeest domineerden, opgeheven. Over dat 'verraad van de sociaal-demokraten', dat in een definitieve splitsing in de arbeidersbeweging tussen sociaal- demokraten en syndikalisten resulteerde, schreef De Jong een beknopt maar zeer leesbaar verslag, dat nu door de AU opnieuw is uitgegeven. (Albert de Jong, De spoorwegstaking van 1903; AU, pb 1329, Amsterdam; 1973; 55 blz.; prijs ƒ 2,10 inklusief porto door storting op giro 2879208 t.n.v. H.Hadders)

Afleveringen van De As in 1973 (eerste jaargang):

- 1. Syndikalisme (uitverkocht)
- 2. Marxisme-kritiek (uitverkocht)
- 3. Anarchisme vandaag
- 4. Vrouwenbevrijding
- 5. Zelfbeheer
- 6. Registratie

Eksemplaren van de afleveringen 3 tot en met 6 zijn te verkrijgen bij de administratie (postbus 17, Driebergen) tegen de prijs van ƒ 2,60 (inklusief porto) per stuk.

Vriendelijk verzoeken wij diegenen die hun abonnementsgeld voor de tweede jaargang (1974) nog niet betaald hebben, dit zo spoedig mogelijk te doen.
De abonnementsprijs bedraagt ƒ 12,50, over te maken op giro 2553850 t.n.v. Pamflet, postbus 17, Driebergen.
Deze abonnementsprijs is een minimumprijs. Graag ontvangen wij een hogere abonnementsbijdrage, die wij evenals andere donaties in ons steunfonds kunnen storten
Verder houden wij ons aanbevolen voor adressen van mogelijke belangstellenden voor ons tijdschrift, die wij op verzoek een proefnummer toezenden.
Ook mensen die met De As willen kolporteren en /of anderszins willen meehelpen met de produktie en verspreiding er van zijn (nog steeds) welkom.

Administratie

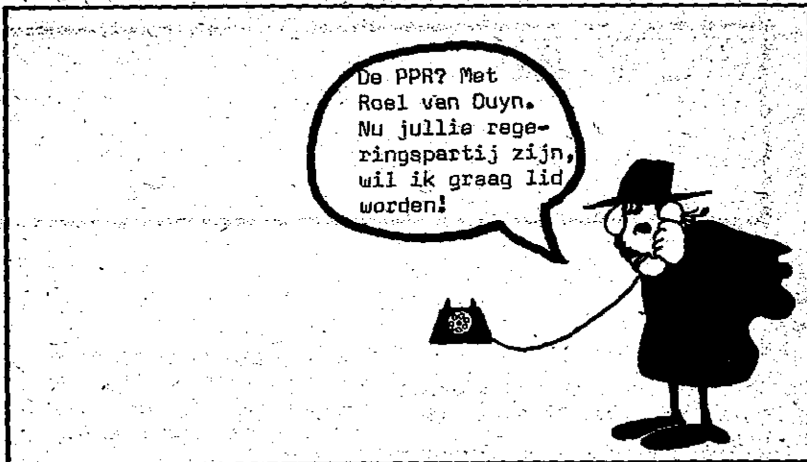
BRIEVEN

OPEN BRIEF

Aan: Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds, Herengracht 256, Amsterdam.

Voorstel tot schorsing van Roel van Duyn uit uw bestuur.

Als uw doel is het bezielend werk van de grote nederlandse anarchist Ferdinand Domela Nieuwenhuis te eren, zijn gedachten en die van andere anarchisten te doen bestuderen en te verspreiden, hoe kunt u dan nog langer Van Duyn in uw bestuur tolereren? U levert immers de naam en het werk van Domela uit aan een parlementarist die er wel brood in ziet zich als anarchist te presenteren. Ten bewijze laten wij u zien hoe uw bestuurslid Roel van Duyn zijn populariteit en invloed misbruikt om het anarchisme te ondermijnen. De tien regels die wij hieronder citeren zijn uit het voorwoord van uw 'anarchistische' bestuurslid, dat hij recentelijk geschreven heeft voor uitgeverij Meulenhof bij de bloemlezing Peter Kropotkin Tekstboek. (U kunt het niet missen voor zes-en-een-kwart pagina's tekst ontvangt uw Roel van Duyn een naamsvermelding van 7 centimeter op de voorzijde van Kropotkin's boek).
Citaat: '...Kropotkin's verpordeling van deelname aan parlementen. Ik geloof dat het belangrijk is dat de Kabouters en de PSP van het parlementarisme gebruik maken om ideëen te verspreiden en de mensen van informatie uit de departementen te voorzien. Sinds Kropotkin's tijd is de rol van de communicatiemedia zodanig veranderd dat de maximale mogelijkheid tot gebruik maken van deze kanalen vanuit het parlement alleen al voldoende argument is voor links-revolutionairen om hun opvattingen en waarschuwingen in gemeenteraden en parlementen te verkondigen.'
Terzijde latend de onzin die uw bestuurslid uitkraamt over de 'veranderde rol' van de communicatiemedia, behoeft het toch geen betoog dat zelfs al zou een der machtsmiddelen van het autoritair gezag een andere rol zijn gaan spelen (hetgeen wij betwisten!) dit geen reden kan zijn om te propageren in het

parlementaire schuitje te gaan varen. De amsterdamse gemeenteraadskabouters hebben Roel van Duyn vanwege zijn gebleken politieke en persoonlijke onbetrouwbaarheid publiekelijk uit de fractie gezet. Sinds de PSP wat onfortuinlijk uit de stembus kwam, heeft uw bestuurslid zijn flirtations in die (voor het verkrijgen van een gemeenteraads- of parlementezetel uitzichtloze) richting afgebroken en wordt onbeschaamd lid van de PPR!
Wij doen een dringend beroep op uw andere bestuursleden, waaronder Arthur Lehning om Roel van Duyn openbaar te schorsen of te dwingen af te treden, opdat de partijpolitieke en parlementaristische propaganda van deze valse profeet in uw midden niet langer met de naam van Ferdinand Domela Nieuwenhuis wordt gedekt.

ZEEUWSE ANARCHISTENKRING

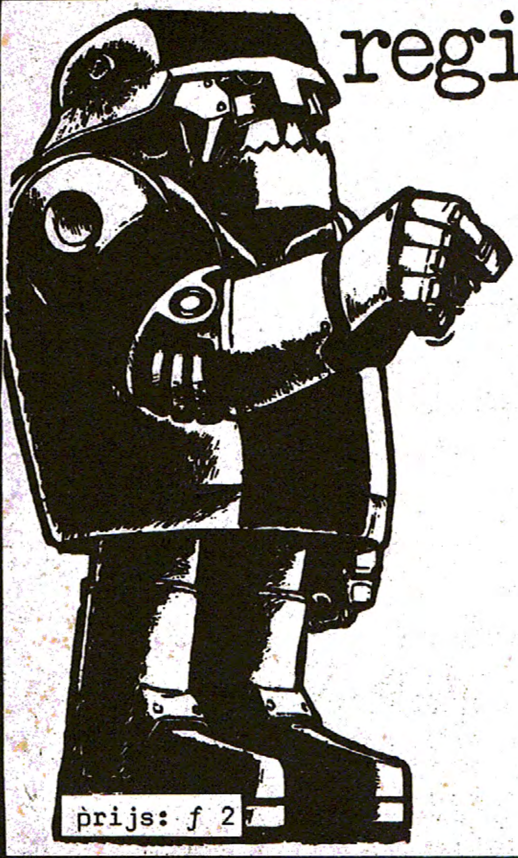
Beste mensen,

In nummer 5 las ik de bespreking van Roel van Duyn's nieuwste boek en jullie kritiek op Van Duyn's parlementaire kapriolen.
Ik moet zeggen dat het mij genoegen deed om van anarchistiese kant dergelijke kritiek op Van Duyn te lezen.
Naar mijn mening heeft hij al jaren lang langs de afgrond gewandeld en het is daarom niet zo verwonderlijk dat hij dan eindelijk publiekelijk naar beneden is gevallen.
Overigens is het hele punt van het parlementarisme en wat daaromheen hangt, waard om eens in jullie blad behandeld te worden.

Jaap de Vries, Amsterdam.

(Binnenkort hopen wij een aflevering van De As te wijden aan de kwestie van het parlementarisme . REDAKSIE)

registratie

prijs: ƒ 2